

SEJM
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
V kadencja
Prezes Rady Ministrów
RM 10-44-06

Druk nr 485

Warszawa, 4 kwietnia 2006 r.

Pan
Marek Jurek
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku

Na podstawie art. 118 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. przedstawiam Sejmowi Rzeczypospolitej Polskiej projekt ustawy

**-o zmianie ustawy - Kodeks karny
oraz niektórych innych ustaw wraz
z projektami aktów wykonawczych.**

W załączeniu przedstawiam także opinię dotyczącą zgodności proponowanych regulacji z prawem Unii Europejskiej.

Ponadto uprzejmie informuję, że do prezentowania stanowiska Rządu w tej sprawie w toku prac parlamentarnych został upoważniony Minister Sprawiedliwości.

Z poważaniem

(-) Kazimierz Marcinkiewicz

U S T A W A

z dnia

o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw¹⁾

Art. 1. W ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. Nr 88, poz. 553, z późn. zm.²⁾) wprowadza się następujące zmiany:

1) art. 49a otrzymuje brzmienie:

„Art. 49a. § 1. Organizacje społeczne, fundacje i stowarzyszenia, o których mowa w art. 47, 49 i 57a § 2, muszą obejmować swoją działalnością terytorium całego kraju.

§ 2. Minister Sprawiedliwości prowadzi wykaz, do którego wpisuje instytucje, organizacje społeczne, fundacje i stowarzyszenia, o których mowa w art. 47, 49 i 57a § 2. Wpisu do wykazu dokonuje się na wniosek zainteresowanego podmiotu. Wykaz jest publikowany co najmniej raz w roku, w formie obwieszczenia, w Dzienniku Urzędowym Ministra Sprawiedliwości.”;

2) po art. 57 dodaje się art. 57a w brzmieniu:

„Art. 57a. § 1. Skazując za występki o charakterze chuligańskim, sąd wymierza karę przewidzianą za przypisane sprawcy przestępstwo w wy-

sokości nie niższej od dolnej granicy ustawowego zagrożenia zwiększonego o połowę.

§ 2. W wypadku określonym w § 1, sąd orzeka nawiązkę na rzecz pokrzywdzonego. Jeżeli pokrzywdzony nie został ustalony, sąd może orzec nawiązkę na rzecz instytucji, stowarzyszenia, fundacji lub organizacji społecznej, wpisanej do wykazu prowadzonego przez Ministra Sprawiedliwości, której podstawowym zadaniem lub celem statutowym jest spełnianie świadczeń na określony cel społeczny, bezpośrednio związany z ochroną dobra naruszonego lub zagrożonego przestępstwem, za które skazano sprawcę, z przeznaczeniem na ten cel.”;

3) w art. 58 § 4 otrzymuje brzmienie:

„§ 4. Przepisu § 3 nie stosuje się do sprawcy występku umyślnego, który był uprzednio skazany na karę pozbawienia wolności na czas nie krótszy niż 6 miesięcy bez warunkowego zawieszenia jej wykonania, oraz do sprawcy występku o charakterze chuligańskim.”;

4) art. 59 otrzymuje brzmienie:

„Art. 59. § 1. Jeżeli przestępstwo jest zagrożone karą pozbawienia wolności nie przekraczającą 3 lat albo alternatywnie karami wymienionymi w art. 32 pkt 1-3 i społeczna

szkodliwość czynu nie jest znaczna, sąd może odstąpić od wymierzenia kary, jeżeli orzeka równocześnie środek karny, a cele kary zostaną przez ten środek spełnione.

§ 2. Przepisu § 1 nie stosuje się do sprawcy występku o charakterze chuligańskim.”;

5) w art. 69 po § 3 dodaje się § 4 w brzmieniu:

„§ 4. Wobec sprawcy występku o charakterze chuligańskim nie stosuje się zawieszenia wykonania kary ograniczenia wolności lub grzywny; sąd może warunkowo zawiesić wykonanie kary pozbawienia wolności w szczególnie uzasadnionych wypadkach.”;

6) w art. 115 po § 20 dodaje się § 21 w brzmieniu:

„§ 21. Występkiem o charakterze chuligańskim jest występki, polegający na umyślnym zamachu na zdrowie, na wolność, na cześć lub nietykalność cielesną, na bezpieczeństwo powszechne, na działalność instytucji państwowych lub samorządu terytorialnego, na porządek publiczny, albo na umyślnym niszczeniu, uszkodzeniu lub czynieniu niezdatnym do użycia mienia, jeżeli sprawca działa publicznie i bez powodu albo z oczywiście błahego powodu, okazując przez to rażące lekceważenie porządku prawnego.”.

Art. 2. W ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. Nr 89, poz. 555, z późn. zm.³⁾) wprowadza się następujące zmiany:

1) po rozdziale 54 dodaje się rozdział 54a w brzmieniu:

„Rozdział 54a. Postępowanie przyspieszone

Art. 517a. W postępowaniu przyspieszonym stosuje się przepisy o postępowaniu zwyczajnym, jeżeli przepisy niniejszego rozdziału nie stanowią inaczej.

Art. 517b. § 1. W postępowaniu przyspieszonym mogą być rozpoznawane sprawy o przestępstwa podlegające rozpoznaniu w trybie uproszczonym, jeżeli sprawca został ujęty na gorącym uczynku popełnienia przestępstwa lub bezpośrednio potem oraz w ciągu 48 godzin od chwili zatrzymania doprowadzony przez Policję i przekazany do dyspozycji sądu wraz z wnioskiem o rozpoznanie sprawy w postępowaniu przyspieszonym, zwanym dalej „wnioskiem o rozpoznanie”.

§ 2. Postępowanie przyspieszone toczy się w trybie publicznoskargowym także o przestępstwa ścigane z oskarżenia prywatnego, jeżeli miały one charakter chuligański.

§ 3. Dochodzenia można zaniechać lub przeprowadzić je w niezbędnym zakresie. W przypadku prowadzenia dochodzenia czynności procesowych określonych w art. 303, 313 i 321 można nie dokonywać. W razie przesłuchania osoby podejrzanej poucza się ją o uprawnie-

niach: do składania wyjaśnień, do odmowy składania wyjaśnień lub odmowy odpowiedzi na pytania, do korzystania z pomocy obrońcy, jak również o obowiązkach i konsekwencjach wskazanych w art. 74, 75, 138 i 139. Otrzymanie tego pouczenia osoba przesłuchiwana potwierdza podpisem.

- § 4. Jeżeli zachodzą wystarczające podstawy do sporządzenia wniosku o rozpoznanie, funkcjonariusz Policji przedstawia ten wniosek na piśmie prokuratorowi, który go zatwierdza, a następnie kieruje do sądu; wniosek o rozpoznanie zastępuje akt oskarżenia. W razie odmowy zatwierdzenia prokurator podejmuje decyzję co do dalszego biegu sprawy.
- § 5. Przed podjęciem decyzji, o których mowa w § 4, prokurator przesłuchuje osobę podejrzaną lub – w razie wcześniejszego jej przesłuchania – podejrzanego.
- § 6. Wniosek o rozpoznanie powinien zawierać dane, o których mowa w art. 332 § 1 pkt 1-5; przepisy art. 333 § 1-3 i 334 § 1 stosuje się odpowiednio; art. 334 § 2 nie stosuje się. Policja doręcza pokrzywdzonemu pisemne pouczenie o uprawnieniach wynikających z art. 49a i 387 oraz o prawie do złożenia oświadczenia o działaniu w postępowaniu w charakterze oskarżyciela posiłkowego.

- § 7. Odpis wniosku o rozpoznanie prezes sądu doręcza oskarżonemu oraz jego obrońcy, oznaczając czas na przygotowanie do obrony.
- § 8. Powództwo cywilne jest niedopuszczalne.
- § 9. Zatrzymanego należy natychmiast zwolnić, gdy ustanie przyczyna zatrzymania, a także jeżeli w ciągu 48 godzin od chwili zatrzymania przez uprawniony organ nie zostanie on przekazany do dyspozycji sądu wraz z wnioskiem o rozpoznanie; należy go także zwolnić na polecenie sądu lub prokuratora. Przepisy art. 248 § 2 i 3 stosuje się.
- § 10. Sąd przystępuje niezwłocznie do rozpoznania sprawy; przepisów art. 335, 339 § 1 i § 3-5, 351 § 1 oraz art. 353 nie stosuje się.
- § 11. Sąd rejonowy rozpoznaje sprawę jednoosobowo; prezes sądu okręgowego może zarządzić rozpoznanie sprawy jednoosobowo, jeżeli jest to uzasadnione jej okolicznościami. Jeżeli sąd rozpoznaje sprawę jednoosobowo, sędzia ma prawa i obowiązki przewodniczącego.
- § 12. Każda osoba wezwana w charakterze świadka, biegłego, tłumacza lub specjalisty przez Policję jest obowiązana

stawić się w sądzie we wskazanym terminie.

Art. 517c. § 1. Postępowanie przyspieszone prowadzi się również w razie jednorazowej przerwy w rozprawie trwającej nie dłużej niż 14 dni; zarządzając przerwę, sąd rozstrzyga w przedmiocie zastosowania środka zapobiegawczego. W sprawie o występki o charakterze chuligańskim sąd stosuje środek zapobiegawczy, przy czym chuligański charakter czynu stanowi samoistną podstawę zastosowania tego środka; art. 259 § 3 nie stosuje się.

§ 2. Jeżeli sąd przed rozprawą główną lub w jej toku stwierdzi, że sprawa nie podlega rozpoznaniu w trybie przyspieszonym albo nie można jej rozpoznać w terminie 14 dni, rozpoznaje sprawę w dalszym ciągu w trybie uproszczonym w tym samym składzie. W razie niemożności rozpoznania sprawy także w trybie uproszczonym, sąd rozstrzyga w przedmiocie środka zapobiegawczego i przekazuje sprawę prokuratorowi w celu przeprowadzenia postępowania przygotowawczego na zasadach ogólnych, zawiadamiając o tym pokrzywdzonego.

§ 3. Jeżeli na podstawie okoliczności ujawnionych po rozpoczęciu przewodu sądowego sąd stwierdzi, że zachodzi potrzeba uzupełnienia postępowania do-

wodowego, zaś dokonanie niezbędnych czynności powodowałyby w postępowaniu sądowym znaczne trudności, przekazuje sprawę prokuratorowi w celu przeprowadzenia postępowania przygotowawczego na zasadach ogólnych, zawiadamiając o tym pokrzywdzonego; przed przekazaniem sprawy sąd rozstrzyga w przedmiocie środka zapobiegawczego.

§ 4. W razie skazania oskarżonego na karę pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania, sąd, po wysłuchaniu stron, rozstrzyga w przedmiocie środka zapobiegawczego. Chuligański charakter czynu stanowi samoistną podstawę zastosowania tego środka; przepisu art. 259 § 3 nie stosuje się.

Art. 517d. Jeżeli na podstawie okoliczności ujawnionych po rozpoczęciu przewodu sądowego sąd przewiduje możliwość wymierzenia kary powyżej 2 lat pozbawienia wolności, rozstrzyga w przedmiocie środka zapobiegawczego i przekazuje sprawę prokuratorowi, w celu przeprowadzenia postępowania przygotowawczego na zasadach ogólnych; sędzia, który brał udział w wydaniu postanowienia, jest z mocy prawa wyłączony od dalszego udziału w sprawie.

Art. 517e. W postępowaniu przyspieszonym przepisów art. 98 § 2 i art. 411 § 1 nie stosuje się.

Art. 517f. § 1. Termin do złożenia wniosku, o którym mowa w art. 422 § 1, wynosi 3 dni; wniosek ten może być złożony ustnie do protokołu rozprawy.

§ 2. Termin, o którym mowa w art. 445 § 1, wynosi 7 dni.

Art. 517g. § 1. Sąd sporządza uzasadnienie wyroku w terminie 3 dni od daty złożenia wniosku o sporządzenie uzasadnienia.

§ 2. Akta przekazuje się niezwłocznie sądowi odwoławczemu, który rozpoznaje sprawę najpóźniej w ciągu miesiąca od otrzymania akt sprawy wraz z apelacją. Przepisu art. 448 nie stosuje się.

§ 3. W wypadku wniesienia apelacji przez prokuratora, obrońcę lub pełnomocnika sąd odwoławczy dołącza do zawiadomienia o terminie rozprawy apelacyjnej odpis apelacji strony przeciwnej.

Art. 517h. § 1. Jeżeli po rozpoznaniu środka odwoławczego sąd stwierdza, że zachodzi potrzeba uzupełnienia postępowania dowodowego co do istoty sprawy, może przekazać sprawę prokuratorowi, w celu przeprowadzenia postępowania przygotowawczego na zasadach ogólnych.

§ 2. W wypadku uchylecia wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania dalsze

postępowanie toczy się w trybie uproszczonym. W razie niemożności rozpoznania sprawy w postępowaniu uproszczonym, uchylając wyrok, sąd przekazuje sprawę prokuratorowi w celu przeprowadzenia postępowania przygotowawczego na zasadach ogólnych.

Art. 517i. § 1. W postępowaniu przyspieszonym przed sądem oskarżony musi mieć obrońcę. Przepis art. 79 § 3 stosuje się odpowiednio.

§ 2. Jeżeli oskarżony nie ma obrońcy z wyboru, prezes sądu właściwego do rozpoznania sprawy wyznacza mu obrońcę z urzędu; art. 81 § 2 stosuje się odpowiednio.

§ 3. Jeżeli w sprawie, w której oskarżony korzysta z obrońcy z wyboru, obrońca lub oskarżony wypowiada stosunek obrończy, prezes sądu lub sąd wyznacza obrońcę z urzędu, o ile oskarżony nie ustanowił niezwłocznie obrońcy z wyboru.

§ 4. Dla realizacji prawa oskarżonego do korzystania z pomocy obrońcy w postępowaniu przyspieszonym ustanawia się obowiązek pełnienia przez adwokatów dyżurów w czasie i miejscu ustalonym w odrębnych przepisach. Obrońcę z urzędu prezes sądu lub sąd wyznacza spośród adwokatów pełniących dyżur, a w razie braku takiej możliwości z przyczyn obiektywnych może go wyznaczyć spośród innych adwokatów.

Art. 517j. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, sposób zapewnienia oskarżonemu możliwości korzystania z pomocy obrońcy, w tym organizacji dyżurów, o których mowa w art. 517i § 4, mając na uwadze konieczność udziału obrońcy w postępowaniu przyspieszonym.”;

2) art. 646 otrzymuje brzmienie:

„Art. 646. W sprawach podlegających orzecznictwu sądów wojskowych nie stosuje się przepisów o postępowaniu uproszczonym, prywatnoskargowym, nakazowym i przyspieszonym. Poza tym stosuje się przepisy działów poprzednich, chyba że przepisy działu niniejszego stanowią inaczej.”.

Art. 3. W ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny wykonawczy (Dz. U. Nr 90, poz. 557, z późn. zm.⁴⁾) w art. 196a § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Instytucje, fundacje, stowarzyszenia lub organizacje społeczne, które w wyniku wykonania prawomocnie orzeczonego środka karnego w postaci nawiązki określonej w art. 47 i 57a § 2 Kodeksu karnego lub świadczenia pieniężnego określonego w art. 49 Kodeksu karnego otrzymały środki finansowe, są obowiązane do sporządzania i przekazywania Ministrowi Sprawiedliwości rocznych sprawozdań dotyczących wykorzystania tych środków w terminie do dnia 20 lutego roku następującego po roku, w którym je otrzymały, oraz do wyodrębnienia tych środków w ewidencji księgowej.”.

Art. 4. W ustawie z dnia 24 sierpnia 2001 r. – Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia (Dz. U. Nr 106, poz. 1148, z późn. zm.⁵⁾) w art. 90 § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Postępowanie przyspieszone stosuje się także wobec sprawców wykroczeń o charakterze chuligańskim.”.

Art. 5. Ustawa wchodzi w życie po upływie 3 miesięcy od dnia ogłoszenia.

¹⁾ Niniejszą ustawą zmienia się także ustawy: z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego, Kodeks karny wykonawczy, z dnia 24 sierpnia 2001 r. – Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia.

²⁾ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 1997 r. Nr 128, poz. 840, z 1999 r. Nr 64, poz. 729 i Nr 83, poz. 931, z 2000 r. Nr 48, poz. 548, Nr 93, poz. 1027 i Nr 116, poz. 1216, z 2001 r. Nr 98, poz. 1071, z 2003 r. Nr 111, poz. 1061, Nr 121, poz. 1142, Nr 179, poz. 1750, Nr 199, poz. 1935 i Nr 228, poz. 2255, z 2004 r. Nr 25, poz. 219, Nr 69, poz. 626, Nr 93, poz. 889 i Nr 243, poz. 2426 oraz z 2005 r. Nr 86, poz. 732, Nr 90, poz. 757, Nr 132, poz. 1109, Nr 163, poz. 1363, Nr 178, poz. 1479 i Nr 180, poz. 1493.

³⁾ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 1999 r. Nr 83, poz. 931, z 2000 r. Nr 50, poz. 580, Nr 62, poz. 717, Nr 73, poz. 852 i Nr 93, poz. 1027, z 2001 r. Nr 98, poz. 1071 i Nr 106, poz. 1149, z 2002 r. Nr 74, poz. 676, z 2003 r. Nr 17, poz. 155, Nr 111, poz. 1061 i Nr 130, poz. 1188, z 2004 r. Nr 51, poz. 514, Nr 69, poz. 626, Nr 93, poz. 889, Nr 240, poz. 2405 i Nr 240, poz. 2641 oraz z 2005 r. Nr 10, poz. 70, Nr 48, poz. 461, Nr 96, poz. 821, Nr 141, poz. 1181, Nr 143, poz. 1203, Nr 163, poz. 1363, Nr 169, poz. 1416 i Nr 178, poz. 1479.

⁴⁾ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 1997 r. Nr 160, poz. 1083, z 1999 r. Nr 83, poz. 931, z 2000 r. Nr 60, poz. 701 i Nr 120, poz. 1268, z 2001 r. Nr 98, poz. 1071 i Nr 111, poz. 1194, z 2002 r. Nr 74, poz. 676 i Nr 200, poz. 1679, z 2003 r. Nr 111, poz. 1061, Nr 142, poz. 1380 i Nr 179, poz. 1750, z 2004 r. Nr 93, poz. 889, Nr 10, poz. 2135, Nr 240, poz. 2405, Nr 243, poz. 2426 i Nr 273, poz. 2703 oraz z 2005 r. Nr 163, poz. 1363 i Nr 178, poz. 1479.

⁵⁾ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2003 r. Nr 109, poz. 1031 i Nr 213, poz. 2081, z 2004 r. Nr 128, poz. 1351 oraz z 2005 r. Nr 132, poz. 1103 i Nr 143, poz. 1203.

UZASADNIENIE

- I. Wystąpienie z inicjatywą reaktywowania w polskiej procedurze karnej postępowania przyspieszonego jako jednego ze szczególnych trybów procesowych zostało zdeterminowane potrzebą radykalnego usprawnienia i zwiększenia tempa realizacji zadań państwa w zakresie ścigania oraz karania sprawców przestępstw. Bez wątplenia bowiem szybkość pociągania tych sprawców do odpowiedzialności karnej ma zasadnicze znaczenie zarówno dla efektywności prawnokarnej reakcji na zachowania przestępne, jak też dla społecznych ocen funkcjonowania państwowego aparatu wymiaru sprawiedliwości. Spośród różnych niedomogów tego aparatu bodaj najbardziej szkodzi jego wizerunkowi przewlekłość postępowań karnych. Optymalne skrócenie czasu trwania przynajmniej części tych postępowań z pewnością zaowocowałoby z jednej strony poprawą tego wizerunku w odbiorze społecznym, z drugiej zaś strony stworzeniem organom ścigania i wymiaru sprawiedliwości lepszych warunków do działalności w pozostałym zakresie, w tym prowadzenia postępowań w sprawach poważniejszych, w których dokonywanie czasochłonnych czynności procesowych jest nie do uniknięcia. Stawianie sprawców przestępstw przed sądem w ciągu 48 godzin od chwili ich ujęcia oraz osądzanie przed upływem następczej doby (a najdalej – dwóch tygodni) wpływałoby też niewątpliwie na wzrost poczucia bezpieczeństwa wśród prawomyślnych obywateli, a równocześnie na wzrost respektu dla obowiązującego porządku prawnego wśród jego naruszcycieli (także potencjalnych).

Dokonanie proponowanych w przedstawionym projekcie zabiegów legislacyjnych uzasadnia również – wbrew odmiennym twierdzeniom prezentowanym w trakcie tworzenia projektu przez przeciwników przyjętych w nim rozwiązań – statystyczny obraz dynamiki przestępczości tzw. popularnej za okres ostatniego dziesięciolecia. Ilość stwierdzonych przestępstw rosła wyraźnie od 1994 r. (z niewielkim wahanieniem w 1996 r. – lecz i wtedy była większa, niż w latach 1990-1993), aż do 2003 r., kiedy to

osiągnęła dotychczasowe apogeum. Minimalny jej spadek odnotowano dopiero w 2004 r. (ale tylko w stosunku do roku poprzedniego) oraz nieco wyrazistszy w 2005 r. Wciąż jednak utrzymuje się na poziomie znacznie wyższym od notowanego w poprzedniej dekadzie, a krótkotrwała tendencja spadkowa nie upoważnia jeszcze do wyciągania dalej idących wniosków prognostycznych. Na specjalne podkreślenie zasługuje nieustanne i wyraźnie odczuwalne narastanie ilości popełnianych przestępstw drogowych, zwłaszcza polegających na prowadzeniu pojazdów mechanicznych bądź innych w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego. Celowość zaakcentowania tego faktu wynika stąd, że sprawy o wymienione przestępstwa z reguły wręcz idealnie nadają się do załatwiania w projektowanym trybie przyspieszonym i osiągnięcia wyżej ukazanych korzyści z tego płynących.

Propozycja reaktywowania karnoprosesowej instytucji postępowania przyspieszonego stanowi trzon przedstawionego projektu i jest niezależna od powiązanej z nią jednoczesnej propozycji przywrócenia bytu karnomaterialnej instytucji chuligańskiego charakteru przestępstwa jako okoliczności wpływającej na obostrzenie wymiaru kary. Korelacyjne sprzężenie tych instytucji, podobne do istniejącego na gruncie dawnego ustawodawstwa karnego, jest wynikiem zbieżności ich celów. Pożądanemu bowiem uefektywnieniu represji prawnokarnej służy zarówno jej zaostrzenie jak i optymalnie szybkie stosowanie.

Wśród przestępstw objętych zakresem przedmiotowym projektowanego postępowania przyspieszonego sporo jest takich, które można określić mianem drobnych, ale też wiele zawierających już stosunkowo znaczny ładunek społecznej szkodliwości, zaś w odczuciach społecznych nawet szczególnie dolegliwych, zwłaszcza ze względu na nagminność ich występowania. Do tych ostatnich należą niewątpliwie zachowania o charakterze chuligańskim.

Nie można przemilczeć faktu, że w czasie trwania prac projektowych pomysł wskrzeszenia w Kodeksie karnym konstrukcji chuligańskiego charakteru przestępstwa spotkał się z na ogół nieprzychylnymi reakcjami

osób wypowiadających się w tym przedmiocie publicznie lub w ramach instytucjonalnego opiniowania projektu. Odnosi się to w szczególności do przedstawicieli doktryny prawniczej. Trzeba jednak zauważyć, że te nieprzychylnie reakcje zasadały się w głównej mierze na dwóch przesłankach: PRL-owskim rodowodzie omawianej konstrukcji oraz generalnej tezie negującej jakąkolwiek efektywność zaostrzenia represji karnej jako jednego ze sposobów zwalczania przestępczości tudzież jej przeciwdziałania.

Wspomniane wyżej poglądy nie zasługują na akceptację. Chuligaństwo jest zjawiskiem społecznym, a nie prawnym czy prawnohistorycznym. Istniało i wywoływało powszechne potępienie społeczne w PRL – istnieje też i wywołuje podobne reakcje społeczne w nowej Rzeczypospolitej, tylko że tutaj najpierw wydatnie stępiono ostrze represji karnej za przestępstwa o charakterze chuligańskim (nowelizacją Kodeksu karnego z listopada 1995 r.), a następnie po prostu zrezygnowano z tego specjalnego kwantyfikatora wpływającego na zaostrzenie odpowiedzialności karnej. Tymczasem nikt nie udowodnił, że wzmożona represja karna nie miała i nie może mieć żadnego pozytywnego wpływu na wyniki walki z przestępczością w ogóle, a z przestępczością o charakterze chuligańskim w szczególności. Z oczywistych względów brak jest jakichkolwiek miarodajnych danych statystycznych odzwierciedlających dynamikę przestępczości o charakterze chuligańskim na przestrzeni ostatnich siedmiu lat. Na podstawie jednak obserwacji codziennej rzeczywistości oraz wiedzy pozyskiwanej ze środków masowej informacji można postawić tezę, że zjawisko chuligaństwa nie tylko nie jest problemem przebrzmiałym, ale wprost przeciwnie – problemem wciąż nabrzmiewającym. Ponowne zatem wprowadzenie do Kodeksu karnego przepisów ukierunkowanych na zwalczanie tego zjawiska przez zaostrzenie represji karnej za przestępstwa charakteryzujące się znamionami chuligańskimi uznać trzeba za uzasadnione. Słuszność tego stanowiska i leżących u jego podstaw założeń mogą zweryfikować dopiero przyszłe badania empiryczne, a nie teraźniejsze rozważania w istocie tylko teoretyczne. Natomiast argumentację nawiązującą do peerelowskiego rodowodu projektowanej

instytucji karnomaterialnej wypada tutaj, jako całkowicie pozamerytoryczną, pominąć. Ongisiejsze wypaczenia przy stosowaniu tej instytucji nie mogą rzutować na ocenę jej aktualnej przydatności.

W tym miejscu godzi się jeszcze zauważyć, że konstrukcja chuligańskiego charakteru czynu jako okoliczności wpływającej na wymiar kary (a nawet konstytuującej typ kwalifikowany zabronionego zachowania) funkcjonowała dawniej i funkcjonuje nadal na gruncie Kodeksu wykroczeń (K.w.), a więc aktu prawnego penalizującego czyny cechujące się mniejszym niż występki stopniem społecznej szkodliwości. Narusza to spójność naszego systemu prawa karnego materialnego, a stan taki trwa od chwili wejścia w życie obowiązującego obecnie Kodeksu karnego, w którym pod wpływem kontrowersyjnej motywacji pominięto tę konstrukcję.

- II. Przechodząc do omówienia poszczególnych rozwiązań przyjętych w projekcie, wypada zacząć – w przeciwieństwie do przedstawionych wyżej uwag wprowadzających natury ogólnej – od propozycji dotyczących sfery karnomaterialnej, jako stanowiących chronologicznie pierwszą część projektowanej ustawy.

Projekt zmierza do przywrócenia w zakresie kodeksowej konstrukcji chuligańskiego charakteru przestępstwa i jego skutków karnych stanu normatywnego sprzed wspomnianej wyżej nowelizacji dawnego Kodeksu karnego (d.K.k.).

Proponowana definicja chuligańskiego charakteru przestępstwa (projektowany art. 115 § 21 K.k.) jest pod względem merytorycznym tożsama z definicją zawartą w d.K.k. Określone w niej kryteria chuligańskiego charakteru czynu zostały sformułowane – po wieloletnich dociekaniach teoretycznych i doświadczeniach praktycznych – przez twórców Kodeksu karnego z 1969 r., wśród których byli dogmatycy i praktycy prawa karnego uznawani do dzisiaj za autorytety najwyższej miary. Wprawdzie definicja ta wzbudzała i wzbudza pewne zastrzeżenia oraz wątpliwości interpretacyjne,

ale zapewne nie jest możliwe skonstruowanie takiej, której nikt by nie kwestionował. Odnieść to zresztą można do wielu innych definicji i pojęć z zakresu prawa karnego. Stąd też trudności interpretacyjne oraz wynikające z nich rozbieżności poglądów w teorii i rozstrzygnięć w praktyce stanowią zjawisko o cechach wręcz powszechności, niemożliwe do uniknięcia. Definicja zaś tu omawiana należy akurat do tych, które w wyniku długotrwałego poddawania zabiegom interpretacyjnym (na drodze wykładni zarówno doktrynalnej jak i sądowej) stwarzała w końcowym okresie funkcjonowania na gruncie d.K.k. oraz stwarza obecnie na gruncie K.w. coraz mniej trudności w praktyce.

Natomiast w zakresie skutków karnych przypisania przestępstwa o charakterze chuligańskim projekt proponuje (proj. art. 57a, art. 58 § 4, art. 59 § 2 i art. 69 § 4 K.k.) powrót do uregulowań obowiązujących przed dniem 20 listopada 1995 r., z nieznacznymi tylko odmiennościami. Od tej daty bowiem obostrzenia kary związane z chuligańskim charakterem przestępstwa zminimalizowano w sposób czyniący je z praktycznego punktu widzenia tylko symbolicznymi. Tak ukształtowana konstrukcja stała się okolicznością jedynie pozornego nadzwyczajnego obostrzenia kary, a więc jej reaktywowanie w tej postaci miałyby się z celem. Nie da się w tej sytuacji uniknąć pewnej dysharmonii, za jaką może być uważany fakt, że w wyniku daleko idącego złagodzenia w aktualnie obowiązującym Kodeksie karnym skutków karnopravných związanych z recydywą, projektowane obostrzenia kary względem sprawców przestępstw o charakterze chuligańskim byłyby bardziej restrykcyjne niż obowiązujące obecnie w stosunku do recydywistów. To jednak powinno skłaniać nie do zaniechania właściwych obostrzeń kary wobec chuliganów, ale do zrewidowania stanowczo za daleko posuniętego złagodzenia konsekwencji karnych grożących z tytułu powrotu do przestępstwa. W aktualnym bowiem stanie prawnym tylko w odniesieniu do tzw. multirecydywy przewidziane są konsekwencje rzeczywiste (aczkolwiek też zbyt liberalne), odnośnie zaś do tzw. recydywy specjalnej podstawowej ustawowe nadzwyczajne obostrzenie kary stanowi w istocie fikcję.

W tym miejscu warto podkreślić, że proponowane w projekcie obostrzenia kary wobec sprawców przestępstw o charakterze chuligańskim żadną miarą nie popadają w jakąkolwiek sprzeczność z wyrażoną w art. 53 § 1 K.k. zasadą swobodnego uznania sędziowskiego w zakresie wymiaru kary. Wyrażane w toku tworzenia projektu odmienne poglądy w tej kwestii były efektem błędnego interpretowania wzmiankowanej zasady. Nie naruszałyby jej żadne ustawowe zaostżenia kary – poza stworzeniem sankcji bezwzględnie oznaczonej, czyniącym ją po prostu bezprzedmiotową.

Projekt proponuje tylko co do jednego elementu kary wprowadzenie obligatoryjności orzekania. Dotyczy to środka karnego w postaci nawiązki na rzecz pokrzywdzonego występkiem o charakterze chuligańskim (proj. art. 57a § 2 K.k.), a wiąże się z kompensacyjnym aspektem tego środka i podyktowane jest potrzebą ochrony interesów pokrzywdzonego. Stworzenie pokrzywdzonemu możliwości szybkiego uzyskania chociażby częściowej rekompensaty za doznaną szkodę byłoby dla niego szczególnie istotne w razie skierowania sprawy karnej na drogę postępowania przyspieszonego, co do którego projekt przewiduje wyłączenie dopuszczalności powództwa cywilnego. Nie można zaś uwarunkować obligatoryjności orzekania jakiegokolwiek elementu kary okolicznością o charakterze procesowym niezależną od oskarżonego.

W przeciwieństwie do obowiązującego w odniesieniu do recydywistów, a stanowiącego w praktyce fikcję, podniesienia górnej granicy kary – projekt proponuje znacznie bardziej realistyczne zaostżenie kary wobec chuliganów przez podniesienie dolnej granicy ustawowego zagrożenia (proj. art. 57a § 1 K.k.). Odnosi się ono do każdego rodzaju kary. Zrezygnowano jednak przy tym z wprowadzenia równocześnie zasady wymierzania kary pozbawienia wolności w przypadku sankcji alternatywnej, jak to było na gruncie d.K.k. Pozostawia się w ten sposób swobodę sądowi w zakresie wyboru rodzaju kary w przypadku zagrożenia danego przestępstwa taką sankcją.

Nie wprowadzając choćby tylko względnego nakazu wymierzenia sprawcy występkowi o charakterze chuligańskim – w razie zagrożenia sankcją

alternatywną – kary pozbawienia wolności, projekt przewiduje za to wyłączenie możliwości warunkowego zawieszenia wykonania orzeczonej kary łagodniejszego rodzaju (proj. art. 69 § 4 K.k.). Przemawia za tym wzgląd na represyjno-prewencyjny cel kary. Wymierzenie chuliganowi kary innej niż pozbawienie wolności i w dodatku warunkowe zawieszenie jej wykonania równałoby się praktycznie bezkarności, zwłaszcza w odczuciach społecznych. Z tego samego powodu projekt proponuje wprowadzenie przynajmniej względnego zakazu warunkowego zawieszenia wykonania orzeczonej kary pozbawienia wolności, dopuszczając takie zawieszenie tylko w szczególnie uzasadnionych wypadkach. Ustanowienie zakazu bezwzględnego w odniesieniu do kary izolacyjnej uznano za nadmierne ograniczenie możliwości dostosowania wymiaru kary do całokształtu okoliczności dotyczących konkretnego czynu i konkretnego sprawcy.

Ponadto proponuje się w projekcie wyłączenie stosowania wobec sprawców występków o charakterze chuligańskim dwóch unormowań pozwalających na swego rodzaju „zwykłe” łagodzenie kary (proj. art. 58 § 4 i art. 59 § 2 K.k.). W świetle powyższych wywodów, przesłanki tych wyłączeń zdają się być oczywistymi.

- III. Przepisy dotyczące ponownego wprowadzenia do procedury karnej postępowania przyspieszonego projekt sytuuje w dodatkowym rozdziale Kodeksu postępowania karnego (K.p.k.), oznaczonym numerem 54a (art. 2 pkt 1 ustawy nowel.). Sposób włączenia do aktualnego tekstu K.p.k. oraz ujęcia tych przepisów, niezbyt dogodny z praktycznego punktu widzenia, jest wymuszony regułami z zakresu techniki legislacyjnej, niepozwalającymi na wykorzystanie do tego celu pustego obecnie rozdziału 54 K.p.k.

Postępowaniu przyspieszonemu nadaje się w projekcie charakter trybu szczególnego pierwszego stopnia, nie odsyłając – w przypadkach braku autonomicznych dla tego postępowania unormowań w rozdziale go dotyczącym – do przepisów o postępowaniu uproszczonym, ale do przepisów o postępowaniu zwyczajnym (proj. art. 517a K.p.k.). W związku

bowiem z zasadniczą odmiennością obecnie obowiązującego trybu uproszczonego od funkcjonującego na gruncie dawnego Kodeksu postępowania karnego (d.k.p.k.) uczynienie go trybem wyjściowym dla postępowania przyspieszonego sprowadzałoby się w rezultacie do pozbawionego jakiejkolwiek racjonalności podwójnego odsyłania (przez tryb uproszczony do trybu zwyczajnego), jako że art. 468 K.p.k. byłby jedynym przepisem z rozdziału o postępowaniu uproszczonym, który miałby zastosowanie w proponowanym postępowaniu przyspieszonym. W dodatku trzeba by dwa unormowania (art. 474a i 475 K.p.k.) specjalnym przepisem wyłączyć, nadto zaś jedno (art. 476 K.p.k.) powtórzyć w postaci zmodyfikowanej.

Do trybu uproszczonego projekt nawiązuje tylko przy określeniu zakresu przedmiotowego postępowania przyspieszonego – wyłącznie ze względów techniczno-legislacyjnych, a mianowicie dla uniknięcia potrzeby powtórzenia uregulowań zawartych w art. 325b i 325c K.p.k., gdyż proste powielenie treści art. 469 K.p.k. nie byłoby możliwe. Obszerność wzmiankowanego zakresu została skalkulowana na miarę potrzeb, a wydaje się, że również możliwości. O potrzebach, wynikających z przesłanek wystąpienia z inicjatywą reaktywowania trybu przyspieszonego, napisano tu w ogólnych uwagach wprowadzających. Teza o możliwości objęcia postępowaniem przyspieszonym tak szerokiego spektrum spraw, jak podlegające rozpoznaniu w trybie uproszczonym, opiera się na przewidywaniu, że faktyczny zakres spraw prowadzonych w trybie przyspieszonym byłby wydatnie mniejszy od jawiącego się na podstawie samego tylko katalogu przestępstw mogących tu wchodzić w grę. Ogranicznikiem bowiem o zasadniczym w tym aspekcie znaczeniu ma być wymóg ujęcia sprawcy przestępstwa na gorącym uczynku lub bezpośrednio potem oraz doprowadzenie go i przekazanie do dyspozycji sądu – wraz z wnioskiem o rozpoznanie sprawy w postępowaniu przyspieszonym – w ciągu 48 godzin od chwili zatrzymania (proj. art. 517b § 1 K.p.k.). Ten wymóg byłby w praktyce głównym czynnikiem limitującym ilość spraw obejmowanych postępowaniem przyspieszonym i można zasadnie prognozować, że w odniesieniu do znacznej części przypadków

popelnienia przestępstwa mieszczącego się w zakresie przedmiotowym postępowania przyspieszonego stanowiłby zespół warunków trudnych do spełnienia łącznie.

Wymóg ujęcia sprawcy danego przestępstwa na gorącym uczynku lub bezpośrednio potem, stanowiący jedną z przesłanek dopuszczalności trybu przyspieszonego, spełniałby równocześnie ważną funkcję w innym aspekcie. Okoliczność ta mianowicie, z natury rzeczy, sama przez się ułatwia w dużym stopniu postępowanie dowodowe. W połączeniu z nieskomplikowanym na ogół pod względem faktycznym i prawnym charakterem spraw mających podlegać rozpoznaniu w postępowaniu przyspieszonym daje to podstawę do zakładania, że w tych sprawach problemów natury dowodowej, stanowiących jedną z głównych przyczyn przewlekłości postępowań karnych, nie byłoby.

Przebieg postępowania przyspieszonego projekt konstruuje w sposób zmierzający do zredukowania standardowego w polskiej procedurze karnej formalizmu procesowego tylko w takim stopniu, aby przy tym respektowane były wszystkie ogólne zasady procesowe, w tym zwłaszcza zasada prawa oskarżonego do obrony. Zdynamiczowanie toku postępowania przez odstępstwa od formalizmu procesowego osiągnięte ma być, według rozwiązań przyjętych w projekcie, głównie w fazie postępowania przygotowawczego. Szybkości postępowania w tym stadium procesu ma służyć w szczególności możliwość nieprzeprowadzania dochodzenia lub przeprowadzenia go tylko w niezbędnym zakresie (proj. art. 517b § 3 K.p.k.).

Jako jedyną konieczną czynność formalnoprocesową o charakterze dowodowym projekt wskazuje dokonanie przesłuchania osoby podejrzanej lub (w razie jej wcześniejszego przesłuchania) podejzranego przez prokuratora – przed zatwierdzeniem sporządzonego przez Policję wniosku o rozpoznanie sprawy w postępowaniu przyspieszonym. W takiej sytuacji czynność ta nie wiąże się z prowadzeniem dochodzenia, ale z weryfikacją wspomnianego wniosku (proj. art. 517b § 5 K.p.k.). W przypadku prowadzenia postępowania przygotowawczego istotne odformalizowanie

stanowi możliwość niewydawania postanowień o wszczęciu dochodzenia, przedstawieniu zarzutów oraz zamknięciu dochodzenia, jak też nieprzeprowadzania czynności związanych z wymienionymi decyzjami procesowymi (proj. art. 517b § 3 K.p.k.). Przewidziane są również pewne odstępstwa od obowiązujących w zwyczajnym postępowaniu przygotowawczym wymogów formalnych w zakresie czynności związanych z wniesieniem oskarżenia do sądu (proj. art. 517b § 6 K.p.k.). Są to jednak odstępstwa niewielkie, uwzględniające specyfikę postępowania przyspieszonego. W związku ze wzmianką o czynności wniesienia oskarżenia warto tu wyjaśnić kwestię przyjętego w projekcie określenia pisma procesowego, zastępującego w postępowaniu przyspieszonym akt oskarżenia (proj. art. 517b § 1 K.p.k.). Odmiennosc tego określenia od tradycyjnego („zawiadomienie o przestępstwie”) jest wynikiem uznania, że należy unikać wprowadzania do aktu normatywnego dualizmu pojęciowego, jeżeli można tego uniknąć. Zawiadomienie o przestępstwie – to pojęcie użyte w art. 304 i in. K.p.k. jako określenie dotyczące udzielonej organowi procesowemu informacji o fakcie zaistnienia przestępstwa. Określając tak samo pismo procesowe stanowiące skargę uprawnionego oskarżyciela inicjującą postępowanie sądowe, uczyniono by z omawianej nazwy wyrażenie homonimiczne.

Na etapie postępowania sądowego pożądane tempo procedowania projekt proponuje osiągnąć przede wszystkim przez: nakaz niezwłocznego przystąpienia do rozpoznania sprawy i rozstrzygnięcia jej w zasadzie w ciągu jednej doby (w związku z dyspozycją art. 248 § 2 K.p.k.), a najpóźniej w ciągu dalszych dwóch tygodni (proj. art. 517c K.p.k.); wykluczenie procesu adhezyjnego (proj. art. 517b § 8 K.p.k.); wyłączenie stosowania niektórych przepisów z zakresu wstępnej kontroli oskarżenia (proj. art. 517b § 10 K.p.k.); wyeliminowanie możliwości odroczenia wydania wyroku bądź postanowienia (proj. art. 517e K.p.k.); skrócenie terminów czynności dokonywanych w związku z postępowaniem międzyinstancyjnym i drugoinstancyjnym (proj. art. 517f i 517g K.p.k.). Skróceniu czasu trwania postępowania sądowego mają też służyć dwa szczególne uregulowania dotyczące postępowania odwoławczego, zawarte

w projektowanym art. 517h K.p.k. W § 1 tego przepisu przewidziano możliwość bezpośredniego przekazania sprawy prokuratorowi przez sąd odwoławczy w razie uchylenia wyroku wydanego w postępowaniu przyspieszonym. Chodzi tu o przypadki, kiedy sąd odwoławczy stwierdzi potrzebę uzupełnienia postępowania dowodowego przez dokonanie czynności w warunkach określonych w art. 345 K.p.k. W aktualnym stanie prawnym, bez szczególnego przepisu proponowanego w projekcie, musiałby w takiej sytuacji przekazać sprawę do ponownego rozpoznania sądowi pierwszej instancji, a ten dopiero mógłby ją przekazać prokuratorowi. Z kolei § 2 projektowanego art. 517h K.p.k. zawiera unormowanie pozwalające rozpoznać w postępowaniu sądowym przekazaną przez sąd odwoławczy – po uchyleniu wyroku wydanego w trybie przyspieszonym – sprawę, która z zasady powinna być cofnięta do stadium przygotowawczego ze względów formalnych (z powodu braku przeprowadzenia „normalnego” postępowania przygotowawczego i wniesienia takiegoż aktu oskarżenia). Inne odstępstwa od formalizmu procesowego w fazie jurysdykcyjnej – to tylko uchylenie stosowania art. 351 § 1 i art. 353 K.p.k., umotywowane względami oczywistymi. Nie przewiduje się natomiast w projekcie jakiegokolwiek ograniczenia, dla zwiększenia koncentracji czasowej procesu, postępowania dowodowego w sądzie.

Zapewne dałoby się wprowadzić do postępowania przyspieszonego jeszcze dalej idące uproszczenia proceduralne, na przykład zaniechanie wszelkich czynności dochodzeniowych, czy ograniczenie do absolutnego minimum składników wniosku o rozpoznanie sprawy w postępowaniu przyspieszonym oraz czynności związanych z jego wniesieniem do sądu. Trzeba to jednak uznać za niewskazane nie tylko ze względu na gwarancyjne funkcje prawa karnego procesowego, ale także z uwagi na potrzebę stworzenia warunków do optymalnie zarówno szybkiego jak i efektywnego rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym, bez konieczności każdorazowego cofania procesu do stadium przygotowawczego w razie niemożności doprowadzenia do finalnego jej rozstrzygnięcia w trybie przyspieszonym. Efektem takiego kompromisu między modelowym formalizmem procesowym a odstępstwami od niego są

zawarte w projekcie rozwiązania dotyczące „przechodzenia” z trybu przyspieszonego na inny w ramach postępowania sądowego (proj. art. 517c § 2 i art. 517h § 2 K.p.k.).

Z powyższymi zagadnieniami wiąże się eksponowany w teorii prawa karnego procesowego postulat zachowania w każdym trybie postępowania podstawowych uprawnień oskarżonego, zapewniających mu rzetelny i sprawiedliwy proces. Temu postulatowi projekt z pewnością czyni zadość. Dla zneutralizowania ewentualnych negatywnych skutków ekspresowego tempa i związanych z tym uproszczeń postępowania przygotowawczego proponuje się w projekcie – oprócz nieograniczania „zwykłych” uprawnień oskarżonego z zakresu prawa do obrony materialnej i formalnej – nawet ponadstandardowe (jak na tzw. postępowanie zredukowane) zabezpieczenia jego gwarancji procesowych na etapie postępowania jurysdykcyjnego: obronę obowiązkową i obligatoryjny udział w rozprawie prokuratora (proj. art. 517i, art. 517a w zw. z art. 46 K.p.k.). Proponowane w projekcie ustawy nowelizacyjnej przepisy szczególne, dotyczące realizacji prawa oskarżonego do korzystania z pomocy obrońcy w postępowaniu przyspieszonym, normują kwestie zasadnicze, pozostawiając detale do uregulowania w rozporządzeniu wykonawczym, do wydania którego upoważnia się Ministra Sprawiedliwości (proj. art. 517j K.p.k.). Odnosi się to m.in. do ustanowionego obowiązku pełnienia przez adwokatów dyżurów związanych z rozpoznawaniem spraw w postępowaniu przyspieszonym. Regulacje dotyczące organizacji analogicznych dyżurów sędziowskich i prokuratorskich zaprojektowano jako zmiany w odpowiednich aktach normatywnych tzw. korporacyjnych. Natomiast w odniesieniu do traktowania uczestnictwa prokuratora w rozprawie jako także elementu zabezpieczenia gwarancji procesowych oskarżonego wypada wyjaśnić, że uczestnictwo to powinno korzystnie wpływać na poziom czynności procesowych, jak też ocen prawnych dokonywanych w toku procesu sądowego, co jest istotne również z punktu widzenia interesów oskarżonego. Jednoosobowy skład sądu i konieczność szybkiego podejmowania decyzji procesowych – to nie są warunki sprzyjające trafności tych decyzji. Profesjonalizm występujących przed sądem stron

procesowych, przy prawidłowości działań prokuratora (w aspekcie jego obowiązków ustawowych), stanowi niebagatelną pomoc dla sądu na drodze do rozstrzygnięcia sprawy. Notabene – za rozwiązaniem proponowanym w projekcie przemawia ponadto wzgląd na organizacyjne i kadrowe trudności, jakie miałyby organy Policji w razie poszerzenia zakresu obowiązków ich funkcjonariuszy jeszcze o pełnienie funkcji oskarżycielskich w sprawach o przestępstwa.

Zestaw przedstawionych wyżej elementów ukształtowania sytuacji procesowej oskarżonego zasadniczo odróżnia projektowany model postępowania przyspieszonego od obowiązującego na gruncie d.K.p.k. i powinno to zapobiec stawianiu mu zarzutu niedostatecznego zabezpieczenia oskarżonemu prawa do obrony.

W korelacji z powyższym stwierdzeniem pozostaje przyjęte w projekcie rozwiązanie w zakresie zlimitowania górnej granicy sądowego wymiaru kary, jaka może być orzeczona w postępowaniu przyspieszonym. Jest to też element o charakterze gwarancyjnym. Projekt wyraża akceptację dla stanowiska, że w tego typu postępowaniu, niezależnie od wszelkich przewidzianych zabezpieczeń gwarancji praw oskarżonego, ograniczenie sądowego wymiaru kary jest konieczne. Kierując się jednak wykazanim tu rozszerzeniem owych gwarancji w stosunku do dawnego modelu trybu przyspieszonego, proponuje się w projekcie ustanowienie ograniczenia mniejszego niż w tamtym modelu. Konweniuje to też ze znacznie szerszym zakresem przedmiotowym projektowanego postępowania przyspieszonego, przy tym obejmującym również przestępstwa zagrożone wydatnie surowszymi karami. Z przedstawionych względów projekt ustala górną granicę możliwej do wymierzenia w postępowaniu przyspieszonym kary jako wynoszącą 2 lata pozbawienia wolności (proj. art. 517d K.p.k.). Wynika z tego, że kary wolnościowe – grzywny i ograniczenia wolności – sąd będzie mógł w postępowaniu przyspieszonym wymierzać w granicach ustawowych. Przewidywanie możliwości wymierzenia kary powyżej 2 lat pozbawienia wolności ma, według projektu, powodować konieczność przekazania sprawy prokuratorowi w celu przeprowadzenia postępowania

przygotowawczego na zasadach ogólnych, a także wyłączenie na przyszłość od udziału w tej sprawie sędziego orzekającego o przekazaniu.

Dostateczną ochronę stwarza też projekt dla prawnych interesów pokrzywdzonego. Przewiduje zachowanie w postępowaniu przyspieszonym niemal wszystkich uprawnień przysługujących pokrzywdzonemu w postępowaniu zwyczajnym. Wyjątek stanowi w zasadzie tylko wyłączenie możliwości wystąpienia z powództwem cywilnym (proj. art. 517b § 8 K.p.k.), co w postępowaniu przyspieszonym jest nieodzowne ze względu na często występujące w związku z procesem adhezyjnym komplikacje utrudniające sprawne przeprowadzenie i prawomocne zakończenie postępowania karnego. Oczywiście w fazie postępowania przygotowawczego procesowe uprawnienia pokrzywdzonego uległyby poważnemu ograniczeniu, wynikającemu z natury trybu przyspieszonego. Z drugiej strony rozszerzenie ochrony praw pokrzywdzonego stanowiłoby w tym postępowaniu automatyczne obejmowanie ściganiem z urzędu przestępstw z zasady prywatnoskargowych, z tym że dotyczyłoby to tylko pokrzywdzonych występkami o charakterze chuligańskim.

Kolejną istotną dla przebiegu postępowania przyspieszonego kwestią jest stosowanie w tym postępowaniu środków przymusu procesowego. W odniesieniu do zatrzymania osoby projekt nie przewiduje żadnych odstępstw od uregulowań zawartych w rozdziale 27 K.p.k. Zakłada się, że projektowany art. 517b § 1 K.p.k. stanowiłby w sposób dorozumiany dodatkową, w stosunku do określonych w art. 244 § 1 K.p.k., podstawę zatrzymania procesowego – zwłaszcza w połączeniu z art. 517b § 9, przewidzianym jako uzupełnienie dyspozycji art. 248 § 1 K.p.k. w związku z wprowadzeniem instytucji postępowania przyspieszonego. W tym ostatnim przepisie zamieszczono też, dla uniknięcia wszelkich możliwych wątpliwości, wyraźne zaznaczenie, że stanowi on właśnie tylko uzupełnienie treści art. 248 K.p.k., który poza tym ma w całości zastosowanie w postępowaniu przyspieszonym.

Natomiast w zakresie środków zapobiegawczych projekt wprowadza pewne przepisy szczególne odnośnie do sprawców występków o charakterze

chuligańskim. W stosunku do nich proponuje mianowicie potraktowanie okoliczności chuligańskiego charakteru zarzuczonego bądź przypisanego czynu przestępnego jako samoistnej podstawy zastosowania środka zapobiegawczego – ale tylko w dwóch sytuacjach procesowych zaistniałych w toku postępowania sądowego: zarządzenia przerwy w rozprawie (proj. art. 517c § 1 K.p.k.) oraz wydania wyroku skazującego oskarżonego na karę pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania (proj. art. 517c § 4 K.p.k.), z tym że w pierwszej z tych sytuacji przewiduje się obligatoryjność zastosowania środka zapobiegawczego. W obu tych przypadkach stosowanie w oparciu o proponowaną dodatkową przesłankę szczególną środka zapobiegawczego miałyby w istocie na celu zabezpieczenie prawidłowego toku postępowania przyspieszonego, aczkolwiek w przypadku drugim ten cel procesowy niewątpliwie nie byłby jedynym. Towarzyszyłby mu cel pozaprocesowy (represyjno-prewencyjny), zwłaszcza w razie stosowania środka zapobiegawczego w postaci tymczasowego aresztowania. Zaakcentowanie procesowego charakteru proponowanej szczególnej przesłanki stosowania środka zapobiegawczego w samej treści dotyczących jej przepisów nie wydaje się być koniecznym. Chodzi o meritum, a nie o werbalistyczne deklaracje na wzór zamieszczonej w art. 258 § 2 K.p.k. Ważne jest to, że nawet kwestionowanie procesowego charakteru omawianej przesłanki nie może być uznane za równoznaczne z zarzutem jej niezgodności (w odniesieniu do tymczasowego aresztowania) ze standardami określonymi w Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności. Regulacje proponowane w projekcie są podobnie zgodne z art. 5 ust. 1 c) wymienionej Konwencji, jak unormowania zawarte w art. 258 § 2 i 3 K.p.k. Trzeba tu jeszcze zaznaczyć, że regulacje te zawierają ponadto wyłączenie stosowania art. 259 § 3 K.p.k., wykluczającego dopuszczalność zastosowania tymczasowego aresztu wobec sprawcy przestępstwa zagrożonego karą pozbawienia wolności nieprzekraczającą roku. Proponowane unormowania korespondują z przepisem art. 325c pkt 1 K.p.k., dotyczącym wyłączenia stosowania art. 259 § 3 K.p.k. w ramach dochodzenia. Obejmują jednak znacznie węższy krąg podmiotów, bo tylko

ujętych na gorącym uczynku lub bezpośrednio potem sprawców przestępstw o charakterze chuligańskim, a nie sprawców jakichkolwiek przestępstw. Można powiedzieć, że unormowania te przynajmniej w pewnym zakresie likwidują istniejący obecnie w K.p.k. paradoks, polegający na możliwości stosowania tymczasowego aresztowania w toku dochodzenia wobec osób, co do których nie jest to możliwe na etapie postępowania sądowego. Charakter trybu przyspieszonego, w którym sprawa musi trafić do postępowania sądowego przed upływem terminu do zastosowania tymczasowego aresztowania, sam przez się uzasadnia wprowadzenie takich unormowań nawet w odniesieniu do wszystkich oskarżonych i bez ograniczenia do jedynie dwóch wyżej wskazanych sytuacji procesowych. Projekt pozostawia to jednak kolejnej naprawczej nowelizacji K.p.k.

Co do pozostałych środków zapobiegawczych nie proponuje się w projekcie żadnych zmian.

Spośród kwestii dotychczas tutaj nie poruszonych w ramach zagadnień omawianych kompleksowo skomentowania wymaga w szczególności projektowany art. 517b § 12 K.p.k. Okazało się bowiem w toku prac projektowych, że jego treść może sugerować wniosek, iż stanowi on przepis szczególny w stosunku do zawartych w rozdziale 15 K.p.k. Tymczasem przesłanką zamieszczenia tego przepisu (zresztą analogicznego do istniejącego w d.K.p.k.) jest potrzeba uzupełnienia unormowań ogólnych dotyczących doręczania wezwań, uwzględniającego nieprzewidzianą tam ewentualność wzywania kogoś do stawiennictwa w organie innym niż wzywający. Wiąże się to ze specyfiką postępowania przyspieszonego, w którym organem doręczającym wezwania do stawiennictwa w sądzie byłaby zapewne najczęściej Policja (poza przypadkami istnienia możliwości skorzystania ze sposobu wskazanego w art. 137 K.p.k.). Proponowane więc w projekcie uregulowanie niczego nie zmienia w sferze przepisów zawartych w rozdziale 15 K.p.k., które miałyby w pełni zastosowanie w postępowaniu przyspieszonym na podstawie projektowanego art. 517a K.p.k.

Wyjaśnienia następnie wymaga, także w związku ze zgłoszonymi uwagami do projektu, rezygnacja z istniejącej na gruncie d.K.p.k. oraz funkcjonującej aktualnie w postępowaniu przyspieszonym w sprawach o wykroczenia konstrukcji dopuszczającej zaniechanie doprowadzenia do sądu sprawcy czynu zabronionego podlegającego rozpoznaniu w trybie przyspieszonym i zastąpienia tej czynności doręczeniem wezwania do stawiennictwa na rozprawę, z odpowiednim obwarowaniem konsekwencjami na wypadek nieusprawiedliwionego niestawiennictwa. Trzeba z całą stanowczością podkreślić, że pominięcie w projekcie takiego rozwiązania nie wiąże się w żadnym razie z chęcią uczynienia z zatrzymania i doprowadzenia sprawcy przestępstwa do sądu dodatkowej represji. Jest wynikiem przekonania, że wprowadzenie owego rozwiązania skutkowałoby zbyt często unicestwianiem postępowania przyspieszonego przez niestawianie się oskarżonego na rozprawę, przed czym nie zabezpieczałby dostatecznie wymóg usprawiedliwienia niestawiennictwa. Przekonanie to opiera się m.in. na doświadczeniach z okresu obowiązywania dawnego Kodeksu postępowania karnego.

- IV. Projekt przewiduje ponadto odpowiednie zmiany dostosowawcze, związane z wprowadzeniem do procedury karnej postępowania przyspieszonego, a do Kodeksu karnego instytucji chuligańskiego charakteru przestępstwa – w art. 646 K.p.k. (proj. art. 2 pkt 2 ustawy nowelizacyjnej) oraz w art. 196 § 2 Kodeksu karnego wykonawczego (proj. art. 3 ust. nowel.).

Planując przywrócenie w Kodeksie karnym instytucji chuligańskiego charakteru przestępstwa jako okoliczności nadzwyczajnego obostrzenia kary, zaś w Kodeksie postępowania karnego instytucji postępowania przyspieszonego – projekt przewiduje też dokonanie jednej zmiany w Kodeksie postępowania w sprawach o wykroczenia (K. p. w s. o w.). Przemawia za tym potrzeba dążenia do koherentności całego systemu prawa karnego. Chodzi o podobne do projektowanego w odniesieniu do przestępstw powiązanie wspomnianych instytucji na gruncie prawa o wykroczeniach, gdzie obie istnieją niezależnie od siebie. Proponuje się zatem w projekcie stosowną zmianę przepisu art. 90 § 3 K. p. w s. o w.,

polegającą w istocie na poszerzeniu określonego tam kręgu wykroczeń, których sprawcy podlegają osądzeniu w trybie przyspieszonym. Zamiast konkretnych wymienionych w tym przepisie wykroczeń, popełnionych w okolicznościach z reguły odpowiadających cechom składającym się na chuligański charakter czynu, proponuje się wprowadzenie wszystkich wykroczeń o takim charakterze (proj. art. 4 ust. nowel.).

WYNIKI KONSULTACJI SPOŁECZNYCH

Zgodnie z § 10 ust. 6 Regulaminu pracy Rady Ministrów projektowana ustawa została poddana konsultacjom społecznym, w ramach których swoje uwagi zgłosili: sędziowie sądów powszechnych, przedstawiciele Związku Zawodowego Pracowników Prokuratury Rzeczypospolitej Polskiej i Stowarzyszenia Prokuratorów Rzeczypospolitej Polskiej, a także Sąd Najwyższy, Krajowa Rada Sądownictwa oraz Naczelna Rada Adwokacka.

Z ogólną aprobatą opiniujących spotkała się inicjatywa wprowadzenia do procedury karnej zmian, pozwalających na dalsze uproszczenie postępowania (oczywiście przy zachowaniu gwarancji procesowych jego uczestników), a także umożliwiających szybsze osądzenie sprawców drobnych, najbardziej pospolitych, a zarazem najbardziej uciążliwych społecznie przestępstw. Wskazywano, że wprowadzenie w ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego niektórych nowych instytucji, pozwalających na ograniczenia postępowania dowodowego za zgodą oskarżonego, już wpłynęły na zmniejszenie zaległości w rozpoznawaniu spraw w sądach i przyczyniły się do wzrostu sprawności w prowadzonych postępowaniach. Jednocześnie zauważano, że mechanizmy te okazują się niewystarczające ze względu na wzrost liczby tych postępowań i liczby spraw wpływających do sądów. Akceptując zatem generalnie potrzebę dalszych prac legislacyjnych, które w konsekwencji doprowadziłyby do pożądaných zmian, wskazywano na wątpliwości czy zastrzeżenia, dotyczące poszczególnych projektowanych rozwiązań.

Powtarzały się zastrzeżenia do zbyt ogólnej i szerokiej definicji ustawowej „występku o charakterze chuligańskim” i jej konsekwencji dla sędziowskiego wymiaru kary. Zwracano też uwagę na niezrozumiały, a niekiedy – niecelowy, obowiązek orzekania kary grzywny i nawiązki w każdym wypadku, niezależnie od sytuacji osobistej i faktycznych możliwości płatniczych sprawcy.

Formułowano też zastrzeżenia dotyczące przesłanek rozpoznania sprawy w postępowaniu przyspieszonym, a także jego formy na etapie poprzedzającym rozpoznanie sprawy przed sądem.

Podkreślano też, że przewidywany czas 48 godzin, jaki dzielić ma zatrzymanie sprawcy od doprowadzenia go do sądu, w praktyce uniemożliwi przeprowadzenie choćby tych czynności, które są niezbędne dla ustalenia czy istniały podstawy do sporządzenia wniosku o rozpoznanie sprawy w postępowaniu przyspieszonym. W konsekwencji może to prowadzić do sytuacji, gdy sąd będzie zmuszony przeprowadzać znaczną część czynności dowodowych.

Znaczne wątpliwości budziły także przepisy uprawniające sąd do stosowania tymczasowego aresztowania oraz innych środków zapobiegawczych bez względu na wystąpienie przesłanek, o jakich mowa w art. 258 § 1 K.p.k., a wyłącznie z uwagi na chuligański charakter występku. Uznawano, że takie rozwiązanie (przy jednoczesnym założeniu, że w postępowaniu przyspieszonym mają być rozpoznawane sprawy najprostsze) przekreśla istotę stosowania środka zapobiegawczego, przeradzając się w istocie w emanację kary.

W odniesieniu do praktycznych aspektów wejścia w życie projektowanej regulacji, zwracano uwagę na ścisłą zależność między sprawnym i prawidłowym stosowaniem projektowanych przepisów, a właściwym wykonywaniem obowiązków przez Policję, co uzależnione jest od jej możliwości organizacyjnych i finansowych. Szczególnych trudności upatrywano w realizacji obowiązku powiadomienia o terminie rozprawy i doręczenia stosownych pism uczestnikom postępowania, a także należytego utrwalenia dowodów.

Sędziowie dostrzegali również problemy wynikające z niemożności rozpoznania sprawy w postępowaniu przyspieszonym, czy to na skutek przekroczenia terminu przerwy w rozprawie, czy też wystąpienia okoliczności, nakazujących rozpoznanie sprawy w postępowaniu zwyczajnym. Projektowi w części dotyczącej postępowania odwoławczego zarzucano zbyt lakoniczne i ogólne e

ujęcie czynności sądu oraz brak regulacji co do skutków procesowych uchylecia wyroku, zapadłego w postępowaniu przyspieszonym.

Z szeregiem uwag krytycznych spotkała się regulacja odnosząca się do zmian przepisów Kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia. Wskazywano zwłaszcza, że projektowane ujęcie przesłanek prowadzenia postępowania przyspieszonego w sprawach o wykroczenia, w praktyce może doprowadzić do zaniechania prowadzenia postępowania nakazowego, które jest dość często i efektywnie wykorzystywane, a jednocześnie może spowodować wzrost liczby osób zatrzymywanych w sprawach drobnych, w których nie jest to uzasadnione ani kategorią popełnionego wykroczenia, ani sytuacją życiową sprawcy.

Odrębna grupa uwag, zarówno sędziów jak i prokuratorów, dotyczyła projektów aktów wykonawczych, które zmieniają sposób organizacji sądów rejonowych i prokuratur rejonowych, nakładając obowiązek pełnienia dyżurów, w tym obowiązek pełnienia dyżurów przez prokuratorów w siedzibach sądów. Wiązałoby się to bowiem z potrzebą zapewnienia podczas dyżurów należytej obsady sędziów, prokuratorów, ale także i pracowników administracyjnych sądów i prokuratur. W konsekwencji wprowadzenie dyżurów mogłoby doprowadzić do zaległości w rozpoznawaniu spraw albo wymagało wzrostu liczby zatrudnionych pracowników administracyjnych sądów i prokuratur oraz zwiększenia liczby etatów sędziowskich i prokuratorów.

Podnoszono również, że w przedstawionej do zaopiniowania wersji uzasadnienia projektu nie podano liczby spraw, które mogłyby być rozpoznawane w postępowaniu przyspieszonym. Wreszcie wyrażano obawy, że w niektórych ośrodkach liczba adwokatów jest tak niewielka, że konieczność pełnienia przez nich dyżurów (niekiedy nawet w godzinach pracy), uniemożliwi im wykonywanie pozostałych obowiązków.

Wszystkie omówione uwagi stały się przedmiotem ponownych analiz i dyskusji na etapie prac legislacyjnych. Zdecydowana większość z nich, zwłaszcza te, które odnosiły się do respektowania gwarancji procesowych oskarżonego i pokrzywdzonego, zasad wymiaru kary czy jasnych reguł postępowania

przyspieszonego, została uwzględniona i znalazła swój wyraz w ostatecznej wersji projektowanej regulacji, w której, w szczególności:

- pominięto krytykowane uregulowanie przewidujące orzekanie obligatoryjnej grzywny w przypadku warunkowego zawieszenia wykonania kary pozbawienia wolności wymierzonej sprawcy występku o charakterze chuligańskim,
- do definicji występku o charakterze chuligańskim wprowadzono szereg nowych elementów, znacznie ograniczających jej zakres, np. pojęcie zamachu na ściśle określone dobra chronione prawem,
- przed skierowaniem wniosku o rozpoznanie sprawy w postępowaniu przyspieszonym wprowadzono obowiązek przesłuchania osoby podejrzanej (podejzranego) przez prokuratora, nawet wtedy, gdy dochodzenia się nie przeprowadza,
- termin jednorazowej przerwy przedłużono do 14 dni,
- przesądzono, że w wypadku niemożności prowadzenia postępowania w trybie uproszczonym, sprawę przekazuje się prokuratorowi w celu przeprowadzenia postępowania przygotowawczego na zasadach ogólnych, zarówno w razie stwierdzenia, że sprawa nie podlega rozpoznaniu w trybie przyspieszonym albo przekroczenia terminu jednorazowej przerwy, jak też w razie potrzeby uzupełnienia postępowania dowodowego, jeżeli w postępowaniu sądowym powodowałyby to znaczne trudności,
- uszczegółowiono przepisy odnoszące się do postępowania odwoławczego, w tym przesądzono tryb postępowania po uchyleniu wyroku i przekazania sprawy prowadzonej w trybie przyspieszonym do ponownego rozpoznania,
- zrezygnowano z powszechnie krytykowanego szerokiego ujęcia postępowania przyspieszonego w Kodeksie postępowania w sprawach o wykroczenia, uzupełniając postępowanie przyspieszone na gruncie obowiązującego Kodeksu jedynie o wykroczenia o charakterze chuligańskim, zdefiniowane w art. 47 § 5 Kodeksu wykroczeń,

- zrezygnowano z obligatoryjnych 24-godzinnych dyżurów sędziów, prokuratorów i adwokatów, na rzecz dyżurów fakultatywnych w tym wymiarze godzin, w wypadkach uzasadnionych wielkością wpływu spraw. W zależności od liczby sędziów danego sądu, wprowadzono też stałe dyżury w godzinach 8.00 – 20.00 (sądy powyżej 35 sędziów) oraz w godzinach 8.00 – 16.00 (pozostałe sądy),
- wprowadzono możliwość wyznaczenia obrońcy z urzędu spośród adwokatów nie pełniących dyżuru.

Powody nieuwzględnienia pozostałych zgłoszonych uwag w ramach konsultacji społecznych zostały omówione w zasadniczej części obszernego uzasadnienia do projektowanej ustawy.

OCENA SKUTKÓW REGULACJI

Projektowana regulacja spowoduje bez wątpienia skutki w zakresie funkcjonowania sądów, prokuratury, adwokatury i Policji.

Podstawowym planowanym skutkiem wprowadzenia zakładanej regulacji jest przyspieszenie postępowania karnego i wyeliminowanie niepotrzebnej przewlekłości w sprawach, w których sprawca jest znany, ponieważ ujęto go na gorącym uczynku popełnienia przestępstwa lub bezpośrednio potem, a okoliczności sprawy nie budzą wątpliwości. Z kolei przewidziany w projekcie obowiązek doprowadzenia takiego sprawcy przestępstwa do sądu w ciągu 48 godzin, a następnie jego osądzenie zapobiegnie próbom unikania przez sprawcę odpowiedzialności karnej. Ukrywanie się, nie odbieranie wezwań i inne działania faktyczne sprawcy stanowią obecnie przyczynę przewlekłości szeregu postępowań karnych.

Wprowadzenie w sądach dyżurów związanych z rozpoznawaniem spraw w postępowaniu przyspieszonym oznaczać będzie zmiany w organizacji pracy sądów. W tych przypadkach, gdy dyżury zostaną wydłużone do 12 godzin lub dłużej liczyć się trzeba z koniecznością zapewnienia sędziom i pracownikom pełniącym dyżur czasu na odpoczynek, co oznaczać może, że osoby te nie będą obecne w sądach następnego dnia po dyżurze. W konsekwencji, w okresie przejściowym, może to powodować konieczność zwiększenia liczby etatów sędziowskich lub przesunięć etatów między wydziałami, a także konieczność dodatkowego zatrudnienia pracowników sekretariatów.

Pełnienie dyżurów wywoła też skutki związane z koniecznością przystosowania i wyposażenia w sprzęt zapewniający łączność i pracę biurową pomieszczeń, w których podczas dyżurów przebywać będą prokuratorzy i adwokaci.

Dłuższe funkcjonowanie sądów będzie się też wiązać z większymi wydatkami na utrzymanie i użytkowanie budynków sądów (koszty ochrony, energii elektrycznej, telefonów itp.), aczkolwiek wydatki te nie powinny być duże.

Skutki regulacji dla funkcjonowania prokuratury będą wynikać z konieczności pełnienia dyżurów przez prokuratorów prokuratur rejonowych, często w pomieszczeniach siedzib sądów. Jeżeli zatem prokurator pełniący dyżur nie będzie w tym czasie wykonywał innej pracy (choć rozważać można połączenie tych dyżurów z dyżurami pełnionymi w związku ze stosowaniem tymczasowego aresztowania), to dla uniknięcia zaległości w prowadzonych postępowaniach czy wydłużenia ich czasu trwania, zajdzie potrzeba albo wzmocnienia etatowego prokuratur rejonowych albo zmian organizacyjnych czy przesunięć kadrowych w ramach właściwych jednostek prokuratury. Zwiększeniu ulegnie jednak także obciążenie pracowników sekretariatów, co uzasadniać będzie wprowadzenie dodatkowego wynagrodzenia za czas dyżurów albo potrzebę wzmocnienia etatowego kadry urzędniczej.

Projektowana regulacja wywoła też skutki dla organizacji pracy Policji oraz służby więziennej.

Zważywszy na podstawowy warunek prowadzenia postępowania przyspieszonego, jakim jest doprowadzenie sprawcy do sądu w terminie 48 godzin, głównym skutkiem będzie wzrost kosztów konwoju zatrzymanych do sądu (ewentualne koszty dodatkowych radiowozów, koszty paliwa). Ponadto skoro mogą zdarzać się sytuacje, w których sprawca występku z miejsca jego popełnienia będzie niemalże wprost doprowadzany do sądu, to zakładać trzeba, że świadkami w jego sprawie będą funkcjonariusze Policji, którzy ujawnili zdarzenie i zatrzymali sprawcę. Czas, w jakim będą oni przebywać z zatrzymanym w sądzie w oczekiwaniu na rozprawę, będzie jednocześnie czasem, w jakim nie będą pełnić swej służby w inny sposób, co może rodzić konieczność zapewnienia wykonania ich obowiązków przez pozostałych funkcjonariuszy. Trzeba jednak pamiętać, że w obowiązującym stanie prawnym funkcjonariusze Policji także występują przed sądami, często wielokrotnie, w charakterze świadków, tyle tylko, że w późniejszym terminie. W konsekwencji wprowadzenie postępowania przyspieszonego będzie się wiązać ze zmianami w organizacji pracy Policji, co będzie przedmiotem dalszych uzgodnień między Ministerstwem Sprawiedliwości a Ministerstwem Spraw Wewnętrznych i Administracji oraz Komendą Główną Policji.

Dodatkowe koszty będą wynikały z potrzeby zapewnienia prawidłowego i szybkiego kontaktu między sądami, Policją a prokuratorem pełniącym dyżur. W praktyce oznaczać to może wzrost nakładów na system informatyczny, wyposażenie w komputery i łączność telefoniczną.

Precyzyjne oszacowanie skutków finansowych wprowadzenia projektowanej regulacji jest obecnie niemożliwe z uwagi na brak dokładnych danych odnośnie do przewidywanej liczby spraw, jakie mogą być rozpoznawane w postępowaniu przyspieszonym.

Z danych statystycznych, jakimi dysponuje Ministerstwo Sprawiedliwości wynika, że w 2005 r. sądy w Polsce rozpoznały w postępowaniu uproszczonym co najmniej 400 000 spraw. Natomiast do rozpoznania w tym trybie do wszystkich sądów w 2005 r. wpłynęły 347 242 sprawy. Liczba ta nie oznacza jednak, że na tej podstawie prognozować można ewentualny wpływ spraw, jakie rozpoznawane będą w postępowaniu przyspieszonym, gdyż jest to dodatkowo uzależnione od ujęcia sprawcy i doprowadzenia go do sądu w ciągu 48 godzin od chwili popełnienia przestępstwa.

Informacje zebrane przez Policję, z których wynika, że w pierwszym półroczu 2005 r. na tzw. gorącym uczynku zatrzymano ponad 100 000 osób również w niewielkim stopniu mogą wpłynąć na te prognozy, gdyż nie we wszystkich tych przypadkach zatrzymani byli sprawcami czynów, co do których możliwe jest prowadzenie postępowania przyspieszonego.

Nie jest jednak znana liczba spraw, które będą prowadzone w postępowaniu przyspieszonym, zatem przyjęto założenie, że z liczby 400 000 spraw około 1/3, to jest 150 000, może zostać rozpoznana w postępowaniu przyspieszonym.

Jednocześnie na ogólną liczbę 311 sądów rejonowych przypada 48 sądów, w których obsada sędziów przekracza 35 osób. W tych zatem sądach dyżury pełnione będą co najmniej 12 godzin lub dłużej. Trudno jest jednak dokładnie ustalić liczbę sędziów pełniących tego typu dyżury, bowiem w różny sposób kształtuje się w tych sądach obsada wydziałów karnych i grodzkich, powołanych do rozpoznawania spraw o wykroczenia.

Na prezesach sądów będą w takiej sytuacji spoczywały obowiązki właściwej organizacji pracy, w tym, być może, przesunięć kadrowych w ramach nadzorowanych przez nich jednostek, zwłaszcza w okresie początkowym.

Jednocześnie, co należy mocno podkreślić, po pewnym czasie sytuacja ta ulegnie poprawie, gdyż część spraw, które dotychczas były rozpoznawane w postępowaniu uproszczonym, zostanie rozpoznana, w ramach dyżurów, w postępowaniu przyspieszonym, co w efekcie pozwoli zmniejszyć liczbę sesji niezbędnych do opanowania wpływu w pozostałych kategoriach spraw. W konsekwencji obciążenie sędziów i prokuratorów, a także pracowników administracyjnych początkowo zwiększone, w dalszej perspektywie ulegnie odczuwalnemu zmniejszeniu, w tych zwłaszcza sądach, w których odsetek spraw rozpoznawanych w postępowaniu przyspieszonym będzie większy w porównaniu ze sprawami rozpoznawanymi w innych trybach.

W postępowaniu przyspieszonym najpoważniejsze skutki finansowe dla budżetu sądów powszechnych mogą być spowodowane obligatoryjnym udziałem obrońcy z urzędu.

Podobnie jak nie jest znana liczba spraw, które będą prowadzone w postępowaniu przyspieszonym, nie jest też znana ilość tych spraw, w których sprawcy nie będą korzystać z pomocy ustanowionego przez siebie obrońcy. Przyjęto zatem założenie, że z liczby 150 000 spraw rozpoznawanych w postępowaniu przyspieszonym, w co najmniej 100 000 z nich koniecznym będzie wyznaczenie obrońcy z urzędu. Przy takim założeniu wydatki na wynagrodzenia adwokatów za pomoc prawną świadczoną z urzędu mogą wynieść na początku obowiązywania regulacji co najmniej 46 153 tys. zł, czyli 23 000 tys. zł w 2006 r., z tym że warto pamiętać, iż skazany sprawca przestępstwa, co do zasady, ponosi koszty postępowania karnego.

Zatem wejście w życie projektowanej regulacji spowoduje skutki finansowe dla budżetu państwa w części 15 – „Sądy powszechne”. Wydatki te, przez dokonanie odpowiednich przeniesień wydatków w tej części, znajdą zabezpieczenie w planach finansowych sądów na 2006 r., a zatem nie spowodują skutków finansowych dla budżetu państwa na ten rok w rozumieniu art. 40

ustawy z dnia 30 czerwca 2005 r. o finansach publicznych (Dz. U. Nr 249, poz. 2104, z późn. zm.).

Podstawą szacunków wzrostu wydatków budżetu państwa z powyższego tytułu w wymienionej wyżej kwocie jest także założenie, że liczba przestępstw o charakterze chuligańskim w 2006 r. nie wzrośnie w porównaniu do lat ubiegłych. W konsekwencji można przyjąć, że zdecydowana większość spraw, które będą rozpatrywane w postępowaniu przyspieszonym, będzie wynikiem przejęcia znacznej części spraw rozpatrywanych już w chwili obecnej przez sądy. Należy zatem przypuszczać, że znaczna część wydatków na wynagrodzenia adwokatów wyznaczanych z urzędu do reprezentowania oskarżonych sądzonych w trybie przyspieszonym zostanie sfinansowana w ramach „przesunięcia” środków budżetowych przeznaczonych na pomoc prawną z urzędu zasądzanych obecnie przez sądy.

Jednak z uwagi na charakter oraz zakładany tryb rozpatrywania spraw przez sądy należy zakładać, że w porównaniu do spraw trafiających obecnie na wokandę sądów odsetek spraw, w których sądy będą wyznaczać obrońcę z urzędu będzie wyższy, dlatego też założono wzrost wydatków na ten cel.

Niemniej należy raz jeszcze wyraźnie podkreślić, że zakładana kwota wzrostu wydatków w wysokości 46 153 tys. zł w skali roku, czyli 23 000 tys. zł w 2006 r., przy założeniu, że ustawa zacznie obowiązywać od połowy roku, z wymienionych wyżej przyczyn, ma charakter jedynie wstępnych szacunków, które zweryfikowane zostaną po uruchomieniu postępowania przyspieszonego i zgromadzeniu informacji w zakresie rzeczywistej liczby wpływających do tego postępowania spraw. Jednak, co już wcześniej zostało podniesione, w przypadku gdyby okazało się, że kwota niezbędna do pokrycia wzrostu wydatków na wynagrodzenia adwokatów przydzielanych z urzędu będzie wyższa od przewidywanej w projektowanej ustawie oraz w budżecie sądów na 2006 r. na ten cel, istnieje możliwość sfinansowania zadania w ramach przeniesień wydatków budżetowych w części 15 – „Sądy powszechne” ujętych w rozdziałach 75502 „Jednostki sądownictwa powszechnego” oraz 75595 „Pozostała działalność”.

Projektowana regulacja może też wywołać skutki finansowe związane z koniecznością albo wzmocnienia etatowego pracowników administracyjnych w sądach i prokuraturach, albo koniecznością zapewnienia środków finansowych na dodatkowe wynagrodzenie dla tej grupy urzędników.

Trzeba jednak wyraźnie podkreślić, że wskazywane wyżej koszty – zarówno koszty finansowe jak i dodatkowe koszty tzw. organizacyjne, podobnie jak kwestie obciążenia sędziów i prokuratorów, dotyczą pierwszego okresu, jaki nastąpi po wprowadzeniu omawianej regulacji. W tym bowiem czasie w sądach pozostaną nie rozpoznane sprawy, w których wcześniej wniesiono akt oskarżenia, a jednocześnie będą rozpoznawane, w ramach dyżurów, sprawy w postępowaniu przyspieszonym. W dalszej jednak perspektywie koszty te będą znacząco malały.

Przede wszystkim ulegną zmniejszeniu koszty pracy Policji.

Wprawdzie będzie ona doprowadzać sprawców do sądu, ale jednocześnie zostanie niemalże zwolniona z obowiązku przeprowadzania wielu czynności procesowych i ich szczegółowego dokumentowania. W efekcie pozwoli to zaoszczędzić czas pracy wielu funkcjonariuszy Policji i skierować te siły do innych zadań.

Odformalizowanie procedury pozwoli też na zaoszczędzenie czasu i kosztów związanych z wnoszeniem do sądu aktu oskarżenia i powiadamianiem o tym osób uprawnionych.

Doprowadzenie sprawcy do sądu niezwłocznie po popełnieniu przestępstwa i powiadomienie świadków o terminie rozprawy przez Policję pozwoli na uniknięcie konieczności wielokrotnego i kosztownego zarazem doręczania wezwań do sądu dla kilku osób w każdej ze spraw czy też dodatkowego angażowania w te czynności funkcjonariuszy Policji. Postępowanie przyspieszone będzie prowadzone w sprawach drobnych i prostych dowodowo, a więc będzie też mogło się szybko zakończyć co oznacza, że w wielu z tych spraw odpadnie potrzeba stosowania długotrwałego tymczasowego aresztowania.

Nie sposób też nie zauważyć, że odciążenie policjantów, prokuratorów czy sędziów od niektórych czynności w najprostszycy sprawach, pozwoli na wykorzystanie ich do postępowań bardziej skomplikowanych, których przedmiotem są czyny o znacznie większym ciężarze gatunkowym i poważniejszych reperkusjach w sferze bezpieczeństwa państwa i obywateli.

Przedmiot projektowanej regulacji nie jest objęty zakresem prawa Unii Europejskiej.

Tok prac legislacyjnych nad projektowaną ustawą rozpoczął się jeszcze przed wejściem w życie ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingsowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. Nr 169, poz. 1414), tj. przed dniem 7 marca 2006 r., i z tych względów projekt ten nie podlegał procedurom przewidzianym tą ustawą.

URZĄD
KOMITETU INTEGRACJI EUROPEJSKIEJ
SEKRETARZ
KOMITETU INTEGRACJI EUROPEJSKIEJ
SEKRETARZ STANU

Jarosław Pietras

Sekr.Min.JP- 708 /06/DP/mw

Warszawa, 28.03. 2006 r.

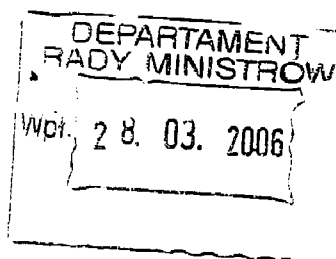
Pani
Jolanta Rusiniak
Sekretarz Rady Ministrów

Opinia o zgodności z prawem Unii Europejskiej projektu *ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw*, wyrażona na podstawie art. 2 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 8 sierpnia 1996 r. o Komitecie Integracji Europejskiej (Dz. U. nr 106, poz. 494) przez Sekretarza Komitetu Integracji Europejskiej, Ministra Jarosława Pietrasa, działającego z upoważnienia Przewodniczącego Komitetu Integracji Europejskiej.

W związku z przedstawionym projektem ustawy (pismo nr RM-10-44-06), pozwalam sobie wyrazić następującą opinię:

Przedmiot projektowanych regulacji nie jest objęty zakresem prawa Unii Europejskiej.

Z poważaniem,

Do uprzejmej wiadomości:
Pan Zbigniew Ziobro
Minister Sprawiedliwości

SECRET
2006-03-28

ROZPORZĄDZENIE
MINISTRA SPRAWIEDLIWOŚCI
z dnia

zmieniające rozporządzenie - Regulamin wewnętrznego urzędowania
powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury

Na podstawie art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 20 czerwca 1985 r. o prokuraturze (Dz. U. z 1994 r. Nr 19, poz. 70, z późn. zm.¹⁾), zarządza się co następuje:

§ 1.

W rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 11 kwietnia 1992 r. – Regulamin wewnętrznego urzędowania powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury (Dz. U. Nr 38, poz. 163, z późn. zm.²⁾) wprowadza się następujące zmiany:

1) § 31 otrzymuje brzmienie:

„§ 31. 1. Prokurator przełożony może zarządzić pełnienie przez prokuratorów dyżurów po godzinach pracy lub w dni wolne od pracy.

2. W związku z rozpoznawaniem spraw w postępowaniu przyspieszonym prokurator przełożony zarządza pełnienie dyżurów przez prokuratorów w godzinach pełnienia dyżurów we właściwych sądach rejonowych.

3. Z zastrzeżeniem ust. 4, podczas dyżuru, o którym mowa w ust. 2, prokuratorzy przebywają w siedzibie właściwego sądu rejonowego.

¹⁾ Zmiany ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 1994 r. Nr 105, poz. 509, z 1995 r. Nr 43, poz. 163, z 1996 r. Nr 77, poz. 367, z 1997 r. Nr 90, poz. 557, Nr 98, poz. 604, Nr 106, poz. 679, Nr 117, poz. 752 i 753, Nr 124, poz. 782 i Nr 141, poz. 944 oraz z 1998 r. Nr 98, poz. 607.

²⁾ Zmiany rozporządzenia zostały ogłoszone w Dz. U. z 1993 r. Nr 79, poz. 372, z 1996 r. Nr 131, poz. 619, z 1998 r. Nr 111, poz. 698 i Nr 124, poz. 882, z 2001 r. Nr 1, poz. 11, z 2003 r. Nr 170, poz. 1658 oraz z 2005 r. Nr 43, poz. 421.

4. W wypadku gdy prezes sądu rejonowego lub okręgowego zarządzi pełnienie dyżuru poza siedzibą właściwego sądu, prokurator przełożony może zezwolić na pełnienie dyżurów przez prokuratorów także poza siedzibą sądu; prokurator przełożony ustala z prezesem sądu rejonowego sposób bezpośredniego kontaktowania się w tym czasie prokuratora z sądem, biorąc pod uwagę konieczność niezwłocznego podjęcia przez prokuratora i sąd wykonania zadań służbowych.

5. W razie niepełnienia dyżurów należy zapewnić możliwość kontaktu służbowego z wyznaczonym prokuratorem po godzinach pracy w celu załatwienia pilnych spraw.”;

2) po § 31 dodaje się § 31a-c w brzmieniu:

„**§ 31a.** Prokurator rejonowy zapewnia niezbędne warunki techniczne i organizacyjne do udziału prokuratora w dyżurze w postępowaniu przyspieszonym.

§ 31b. Informację o warunkach pełnienia dyżuru prokurator rejonowy przekazuje właściwej jednostce Policji, wskazując sposób bezpośredniego kontaktowania się z prokuratorem pełniącym dyżur.

§ 31c. Prokurator rejonowy ustala harmonogram dyżurów, o których mowa w ust. 1, wyznaczając do ich pełnienia prokuratorów; harmonogram przekazuje się niezwłocznie prezesowi właściwego sądu rejonowego oraz komendantowi właściwej jednostki Policji.”.

§ 2.

Rozporządzenie wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

MINISTER SPRAWIEDLIWOŚCI

Uzasadnienie

Potrzeba umocnienia poczucia bezpieczeństwa obywateli i przekonania o sprawnie działających organach ścigania oraz wymiaru sprawiedliwości, jaka legła u podstaw wprowadzenia do Kodeksu postępowania karnego nowego rozdziału, określającego postępowanie przyspieszone, wymagała także odpowiednich regulacji w zakresie funkcjonowania sądów i prokuratur.

W projektowanym rozporządzeniu nakłada się na prokuratorów przełożonych (prokuratora rejonowego lub okręgowego) obowiązek zarządzania pełnienia dyżurów, przez podległych im prokuratorów, w godzinach pełnienia we właściwych sądach rejonowych dyżurów, związanych z rozpoznawaniem spraw w postępowaniu przyspieszonym.

Podczas pełnienia dyżurów prokuratorzy przebywają w siedzibie właściwego sądu rejonowego. Jeżeli natomiast sędziowie i pracownicy sądu, na podstawie zarządzenia prezesa sądu rejonowego lub okręgowego, pełnią dyżur poza siedzibą sądu, prokurator przełożony może zezwolić na pełnienie dyżurów przez prokuratorów również poza tą siedzibą. Wtedy jednak ustala on z prezesem sądu rejonowego sposób kontaktowania się z sądem prokuratora pełniącego dyżur tak, aby możliwym było podjęcie przez nich niezwłocznie zadań służbowych.

Proponowane rozwiązanie ma umożliwić zarówno sprawny przepływ informacji kontakt między pełniącymi dyżur prokuratorami i sędziami, jak i możliwość przystąpienia przez nich do wykonywania obowiązków wynikających z przepisów postępowania przyspieszonego, gdy tylko zajdzie taka konieczność.

Tym celom służy także zobligowanie prokuratora rejonowego do zapewnienia niezbędnych warunków technicznych i organizacyjnych do udziału prokuratora w postępowaniu przyspieszonym, w tym zwłaszcza odpowiednich środków łączności. Prokurator rejonowy ustala również harmonogram pełnienia dyżurów, który przekazuje prezesowi właściwego sądu rejonowego oraz komendantowi właściwej jednostki Policji, wraz z informacją o warunkach pełnienia dyżuru przez prokuratora rejonowego. Pozwoli to funkcjonariuszom Policji na szybki kontakt z prokuratorem

pełniącym dyżur, zapewniając tym samym sprawne prowadzenie pierwszych czynności w postępowaniu przyspieszonym, a z drugiej strony – przekazanie niezbędnych informacji sądowi pełniącemu dyżur.

ROZPORZĄDZENIE
MINISTRA SPRAWIEDLIWOŚCI
z dnia

zmieniające rozporządzenie – Regulamin wewnętrznego urzędowania sądów powszechnych

Na podstawie art. 38 pkt 1 ustawy z dnia 20 czerwca 1985 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. Nr 31, poz. 137, z późn. zm.¹⁾), zarządza się co następuje:

§ 1.

W rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 19 listopada 1987 r. – Regulamin wewnętrznego urzędowania sądów powszechnych (Dz. U. Nr 38, poz. 218, z późn. zm.²⁾) wprowadza się następujące zmiany :

1) W Tytule II w Dziale III Rozdziale 5 § 394⁷ otrzymuje brzmienie:

„§ 394⁷ Prezes sądu rejonowego i przewodniczący wydziału obejmują szczególnym nadzorem czynności podejmowane przez sąd w sprawach, w których orzeczona była natychmiastowa wykonalność wyroku skazującego.”;

¹⁾ Zmiany ustawy zostały ogłoszone w Dz. U.

²⁾ Zmiany wymienionego rozporządzenia zostały ogłoszone w Dz. U. z 1989 r. Nr 53, poz. 315, z 1990 r. Nr 66, poz. 394, z 1992 r. Nr 16, poz. 67, z 1996 r. Nr 70, poz. 334, z 1998 r. Nr 100, poz. 644, z 2000 r. Nr 42, poz. 480, Nr 117, poz. 1246, z 2001r. Nr 102, poz. 1123, Nr 106, poz. 1158, z 2005 r. za 2004 Nr 172, poz. 1804.

2) W Tytule II Dziale III po rozdziale 5 dodaje się rozdział 5a w brzmieniu:

„Rozdział 5a

Czynności w sprawach dotyczących postępowania przyspieszonego

§ 394¹¹. 1. Dla zapewnienia niezwłocznego rozpoznawania spraw w postępowaniu przyspieszonym, w sądach rejonowych wprowadza się dyżury.

2. Z zastrzeżeniem ust. 3 i 4 dyżury, o których mowa w ust. 1, pełnione są w dniach roboczych i w dniach wolnych od pracy w godzinach:
 - a) 8,00 – 20,00 - w sądach o obsadzie powyżej 35 sędziów,
 - b) 8,00 – 16,00 - w pozostałych sądach.
3. Jeżeli jest to niezbędne do opanowania wpływu spraw w postępowaniu przyspieszonym, prezes sądu rejonowego wyznacza odpowiednio dłuższy czas dyżuru.
4. W sądach o obsadzie powyżej 50 sędziów, w wypadkach uzasadnionych wielkością wpływu spraw rozpoznawanych w postępowaniu przyspieszonym, prezes sądu rejonowego zarządza pełnienie dyżurów całodobowych.
5. Wniosek, o wydanie zarządzeń, o których mowa w ust. 3 i 4, może złożyć właściwy prokurator oraz komendant właściwej jednostki Policji.
6. Zarządzenia, o których mowa w ust. 3 i 4, mogą być wydane z urzędu lub na wniosek przez prezesa właściwego sądu okręgowego.

§ 394¹². 1. Podczas dyżurów sędziowie i pracownicy sądu przebywają w siedzibie właściwego sądu rejonowego.

2. Prezesi sądów okręgowych i rejonowych zapewnią niezbędne warunki techniczne, organizacyjne i lokalowe do pełnienia dyżurów w siedzibach sądów.

3. W sądach określonych w § 394¹¹ ust. 2 lit. a, ust. 3 i 4 prezes sądu rejonowego może zarządzić pełnienie dyżuru poza siedzibą sądu. Przepis § 394¹¹ ust. 6 stosuje się odpowiednio.

4. W sądach określonych w § 394¹¹ ust. 2 lit. b prezes sądu rejonowego może zarządzić pełnienie dyżuru w dniach wolnych od pracy poza siedzibą sądu, jeżeli uzasadnia to wielkość wpływu spraw rozpoznawanych w postępowaniu przyspieszonym.

5. W wypadkach, o których mowa w ust. 3 i 4, prezes sądu rejonowego określa warunki pełnienia dyżuru.

§ 394¹³. 1. Określając warunki pełnienia dyżuru poza siedzibą sądu, prezes sądu rejonowego ustala w szczególności miejsce pełnienia dyżuru i sposób bezpośredniego kontaktowania się w tym czasie z sędziami i pracownikiem sądu, biorąc pod uwagę możliwość niezwłocznego podjęcia przez nich wykonania zadań służbowych podczas dyżuru.

2. Informację o warunkach pełnienia dyżuru prezes sądu rejonowego przekazuje właściwemu prokuratorowi rejonowemu, który ustala z nim sposób bezpośredniego kontaktowania się w tym czasie prokuratora z sądem, biorąc pod uwagę możliwość niezwłocznego podjęcia przez sąd i prokuratora wykonania zadań służbowych.

§ 394¹⁴. Prezes sądu rejonowego ustala harmonogram dyżurów, o których mowa w § 394¹¹ ust. 1, wyznaczając do ich pełnienia sędziów i pracowników sądu; harmonogram przekazuje się niezwłocznie właściwemu prokuratorowi rejonowemu.

§ 394¹⁵. Prezes sądu rejonowego i przewodniczący wydziału obejmują szczególnym nadzorem czynności podejmowane przez sąd w sprawach rozpoznawanych

w postępowaniu przyspieszonym, ze specjalnym uwzględnieniem zachowania terminów w postępowaniu międzyinstancyjnym.”.

§ 2.

Rozporządzenie wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

MINISTER SPRAWIEDLIWOŚCI

Uzasadnienie

Potrzeba umocnienia poczucia bezpieczeństwa obywateli i przekonania o sprawnie działających organach ścigania oraz wymiaru sprawiedliwości, jaka legła u podstaw wprowadzenia do Kodeksu postępowania karnego nowego rozdziału, określającego postępowanie przyspieszone, wymagała także odpowiednich regulacji w zakresie funkcjonowania sądów i wynikających stąd obowiązków nałożonych na ich prezesów.

W projektowanym rozporządzeniu wprowadza się w sądach dyżury, których czas zależny jest od obsady sądu, a co za tym idzie - wielkości spodziewanego wpływu spraw rozpoznawanych w postępowaniu przyspieszonym. Dyżury pełnione będą zarówno w dniach roboczych jak i wolnych od pracy w godzinach od 8,00 do 20,00 – w sądach o obsadzie powyżej 35 sędziów oraz w godzinach od 8,00 do 16,00 w pozostałych sądach. Wskazany wyżej czas dyżurów mógłby ulec wydłużeniu wtedy, gdy byłoby to uzasadnione wielkością wpływu spraw rozpoznawanych w postępowaniu przyspieszonym, przy czym w sądach o obsadzie powyżej 50 sędziów dyżury takie byłyby pełnione całodobowo.

Prawo do wydania decyzji w przedmiocie wydłużenia czasu dyżurów służyłoby prezesowi rejonowemu i prezesowi właściwego sądu okręgowemu, którzy mogliby podejmować je z urzędu albo na wniosek właściwego prokuratora lub komendanta właściwej jednostki Policji. Takie rozwiązanie zapewniłoby wszystkim organom odpowiedzialnym za właściwe funkcjonowanie trybu przyspieszonego możliwość podejmowania inicjatywy, zmierzającej do prawidłowej ich współpracy i funkcjonowania dyżurów. Zaznaczyć należy, że nie określa się w rozporządzeniu czasu, na jaki można byłoby wprowadzić odpowiedni dłuższe dyżury, co oznacza, że taki wydłużony czas dyżurów i okres jego obowiązywania wynikałby każdorazowo z decyzji prezesa sądu.

W rozporządzeniu nakłada się na prezesów sądów okręgowych i rejonowych również obowiązek zapewnienia warunków technicznych, organizacyjnych i lokalowych do pełnienia dyżurów, przez co rozumieć należy również pełnienie dyżurów przez prokuratorów i adwokatów.

Podczas dyżurów sędziowie i pracownicy sądu przebywają w siedzibie właściwego sądu, co pozwoli na niezwłoczne przystąpienie do rozpoznawania sprawy w postępowaniu przyspieszonym. Jeżeli jednak przemawia za tym wielkość wpływu spraw, rozpoznawanych w postępowaniu przyspieszonym, prezes sądu rejonowego lub okręgowego może zarządzić pełnienie dyżuru poza siedzibą sądu .

Warunki pełnienia wówczas dyżuru określa, w każdym wypadku, prezes sądu rejonowego wskazując miejsce pełnienia dyżuru i sposób bezpośredniego kontaktu z sędzią i pracownikami sekretariatu. Informacje te prezes przesyła właściwemu prokuratorowi rejonowemu, ustalając z nim sposób bezpośredniego kontaktu prokuratora dyżurnego z sądem. Wprowadzenie tych regulacji ma zapewnić możliwość niezwłocznego podjęcia przez sędziego i prokuratora wykonania zadań służbowych.

W rozporządzeniu przewiduje się, że sędziów i pracowników sekretariatu, obowiązanych do pełnienia dyżuru wyznacza prezes sądu, który taki harmonogram dyżurów przekazuje właściwemu prokuratorowi rejonowemu.

Omawiane rozwiązania zapewnią prawidłowe pełnienie dyżurów w sądach, w tym również stały kontakt sądu z prokuratorem pełniącym dyżur.

Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości

z dnia

**w sprawie zapewnienia oskarżonemu możliwości korzystania z pomocy obrońcy i
jego wyboru w postępowaniu przyspieszonym**

Na podstawie art. 517j ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. Nr 89, poz. 555, z późn. zm.¹⁾) zarządza się, co następuje:

§ 1. Przy sądach rejonowych wprowadza się dyżury adwokatów w celu zapewnienia oskarżonym możliwości korzystania z pomocy obrońcy w postępowaniu przyspieszonym, zgodnie z przepisami postępowania karnego.

§ 2. 1. Adwokaci pełnią dyżury w czasie dyżuru właściwego sądu rejonowego, w siedzibie tego sądu.

¹⁾ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 1999 r. Nr 83, poz. 931, z 2000 r. Nr 50, poz. 580, Nr 62, poz. 717, Nr 73, poz. 852 i Nr 93, poz. 1027, z 2001 r. Nr 98, poz. 1071 i Nr 106, poz. 1149, z 2002 r. Nr 74, poz. 676, z 2003 r. Nr 17, poz. 155, Nr 111, poz. 1061 i Nr 130, poz. 1188, z 2004 r. Nr 51, poz. 514, Nr 69, poz. 626, Nr 93, poz. 889, Nr 240, poz. 2405 i Nr 240, poz. 2641 oraz z 2005 r. Nr 10, poz. 70, Nr 48, poz. 461, Nr 96, poz. 821, Nr 141, poz. 1181, Nr 143, poz. 1203, Nr 163, poz. 1363 i Nr 169, poz. 1416.

2. W wypadkach, w których prezes właściwego sądu zarządzi pełnienie dyżuru sądu poza jego siedzibą, dyżury adwokatów mogą być pełnione w innym miejscu; miejsce to ustala prezes sądu rejonowego w porozumieniu z okręgową radą adwokacką.

3. Liczbę adwokatów pełniących dyżur ustala prezes właściwego sądu okręgowego po zasięgnięciu opinii okręgowej rady adwokackiej. Liczba adwokatów pełniących dyżury powinna uwzględniać czas trwania dyżuru w danym sądzie rejonowym i zapewnić oskarżonemu możliwość wyboru obrońcy.

§ 3. Okręgowa rada adwokacka wyznacza imiennie adwokatów do pełnienia dyżurów; listę wyznaczonych adwokatów rada ta podaje do wiadomości prezesowi sądu rejonowego oraz prezesowi sądu okręgowego.

§ 4. 1. Organ doprowadzający udziela oskarżonemu informacji o możliwości korzystania z pomocy obrońcy wybranego spośród adwokatów pełniących dyżur albo spośród innych adwokatów, a także o tym, że jeżeli nie powoła obrońcy z wyboru, zostanie mu wyznaczony obrońca z urzędu.

2. Notatkę o udzieleniu informacji, o której mowa w ust. 1, oraz oświadczenie oskarżonego w przedmiocie powołania obrońcy dołącza się do wniosku o rozpoznanie sprawy w postępowaniu przyspieszonym.

§ 5. Prezes sądu rejonowego zapewnia obrońcy warunki do przygotowania się do obrony, w szczególności warunki kontaktu z oskarżonym pod nieobecność innych osób.

§ 6. Rozporządzenie wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

MINISTER SPRAWIEDLIWOŚCI

Uzasadnienie

Wprowadzenie do Kodeksu postępowania karnego nowego rozdziału, określającego postępowanie przyspieszone, w którym udział obrońcy jest obowiązkowy, powodowało konieczność zapewnienia oskarżonemu, w drodze odpowiedniej regulacji prawnej, możliwości korzystania z pomocy obrońcy i jego wyboru.

W projektowanym rozporządzeniu wprowadza się w siedzibach sądów rejonowych dyżury adwokatów, które mają być pełnione w czasie, w jakim będzie trwać dyżur właściwego sądu rejonowego.

Liczba adwokatów pełniących dyżur jest ustalana, po zasięgnięciu opinii okręgowej rady adwokackiej, przez właściwego prezesa sądu okręgowego, który uwzględniając czas pełnienia dyżurów w poszczególnych sądach rejonowych, zapewnia w ten sposób oskarżonemu możliwość wyboru obrońcy. Imiennie adwokatów do pełnienia dyżuru wyznacza okręgowa rada adwokacka, a listę wyznaczonych adwokatów przekazuje prezesowi sądu okręgowego i prezesowi sądu rejonowego.

Miejscem pełnienia dyżuru, co do zasady, jest siedziba sądu. Jeżeli natomiast prezes właściwego sądu zarządzi pełnienie dyżuru sądu poza jego siedzibą, również dyżury adwokatów mogą być pełnione poza tą siedzibą. Miejsce pełnienia dyżurów ustala wówczas prezes sądu rejonowego w porozumieniu z okręgową radą adwokacką.

Prezes sądu rejonowego zobowiązany jest nadto do zapewnienia obrońcy warunków do przygotowania się do obrony, w tym zwłaszcza kontaktu z oskarżonym pod nieobecność innych osób.

Organ doprowadzający oskarżonego do sądu ma obowiązek poinformować go o możliwości wyboru obrońcy spośród adwokatów pełniących dyżur albo spośród innych adwokatów oraz o prawie do wyznaczenia mu obrońcy z urzędu, o ile nie powoła on obrońcy z wyboru. Z czynności tej sporządza się notatkę, którą dołącza się do wniosku o rozpoznanie sprawy w postępowaniu przyspieszonym wraz z oświadczeniem oskarżonego w przedmiocie powołania obrońcy.

Omawiane regulacje zapewnią udział obrońcy w postępowaniu przyspieszonym i zapobiegą niezasadnionemu przedłużaniu tego postępowania wyłącznie z powodu nieobecności obrońcy lub niemożności jego wyznaczenia.